

1	Wprowadzenie	3
2	Dane o sytuacji demograficznej i społecznej	3
3	Dane o korzystających z pomocy i wsparcia	11
3.1	GINA - ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR	36
3.2	POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR	40
4	Inne rodzaje pomocy i świadczeń	49
5	Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia	60
6	Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	69
6.1	Zatrudnienie pomocnicze w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej	73
6.2	Zespoły pracy socjalnej i integracji społecznej w jednostce pomocy społecznej	73
7	Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego	73
8	Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	77
9	Współpraca z organizacjami pozarządowymi - zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia	78
10	Wnioski końcowe	78

1. Wprowadzenie

Zgodnie z art. 16a ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej gmina i powiat oraz samorząd województwa zobowiązani są do sporządzenia corocznie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społeczno-demograficznej, która w szczególności winna obejmować: infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe, nakłady finansowe ponoszone na zadania pomocy społecznej oraz informacje o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Niniejszy dokument zawiera analizę ww. sytuacji w Sosnowcu.

W przygotowanym dokumencie prezentowane są szczegółowe dane o: sytuacji demograficznej, rynku pracy, infrastrukturze społecznej, korzystających z pomocy i wsparcia, świadczeniach pomocy społecznej, zasobach instytucjonalnych pomocy i wsparcia, kadrze pomocy społecznej, środkach finansowych na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego, aktywności projektowo-konkursowej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, współpracy z organizacjami pozarządowymi w obszarze pomocy i wsparcia miasta Sosnowiec.

2. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej

Sosnowiec jest miastem na prawach powiatu. Graniczy z takimi miastami jak: Katowice, Czeladź, Będzin, Dąbrowa Górnicza, Sławków, Jaworzno i Mysłowice. Powierzchnia Sosnowca wynosi 91,06 km², co stanowi 0,73% powierzchni województwa. Gęstość zaludnienia w mieście wynosi 2 230 osób na km², a gęstość zaludnienia w województwie to 368 osób na km². Ludność Sosnowca to 4,5% ludności województwa. Liczba ludności Sosnowca systematycznie maleje. W latach 2013-2018 spadła o 3,9%. Zgodnie z danymi GUS według stanu na 30 czerwca 2018, liczba ludności Sosnowca wyniosła 203 094 osoby, z czego 53,7% stanowiły kobiety, a 47,3% mężczyźni. Osoby w wieku przedprodukcyjnym to 14,4% ludności miasta, osoby w wieku produkcyjnym 59,1%, a w wieku poprodukcyjnym 26,5%. Z roku na rok zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym. Wśród tej grupy osób dominują kobiety. Zgodnie z prognozami demograficznymi tendencje te będą się utrzymywać również w przyszłości.

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku stopa bezrobocia w Sosnowcu wyniosła 6,3%, dla województwa 4,3%, a w kraju osiągnęła 5,8%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sosnowcu wynosiła 4 611, w tym 53,3% stanowiły kobiety, 46,6% mężczyźni. W 2018 roku zasiłek dla bezrobotnych pobierało 596 osób. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 51,7%. Systematycznie maleje bezrobocie, zmniejsza się również liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.

W ostatnim czasie zwiększyła się liczba żłobków na terenie miasta i na koniec 2018 roku Sosnowiec dysponował 850 miejscami dla dzieci w 19 żłobkach.

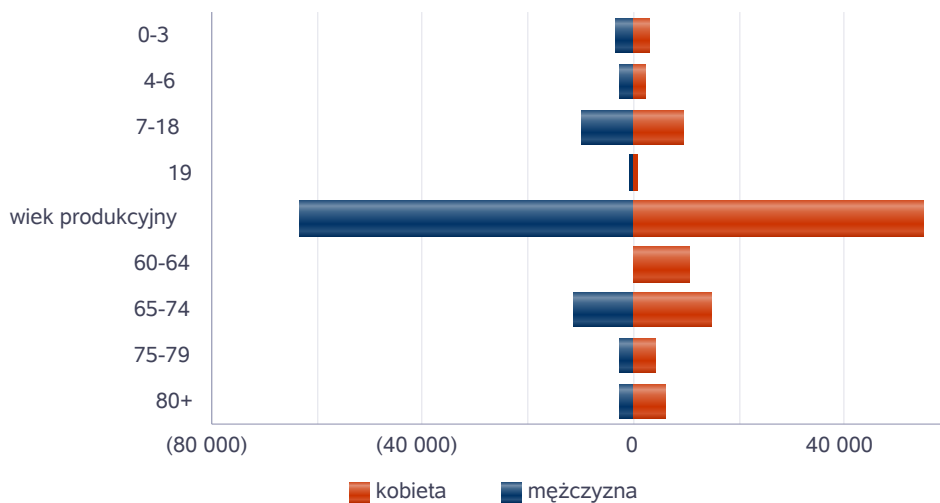
Zmniejsza się liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy, natomiast prognozuje się wzrost liczby składanych wniosków o przydział takiego lokalu. Zmniejsza się natomiast liczba osób oczekujących na lokale socjalne.

W związku z sytuacją demograficzną tj. „starzeniem” społeczeństwa, a także zwiększaniem się udziału osób po 60 r.ż w życiu społecznym, priorytetem są działania podejmowane na rzecz seniorów. Wzrost aktywności, chęć uczestnictwa w życiu kulturalnym, oświatowym, towarzyskim i rekreacyjnym wśród tej grupy mieszkańców, powoduje iż na terenie miasta wzrasta liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów.

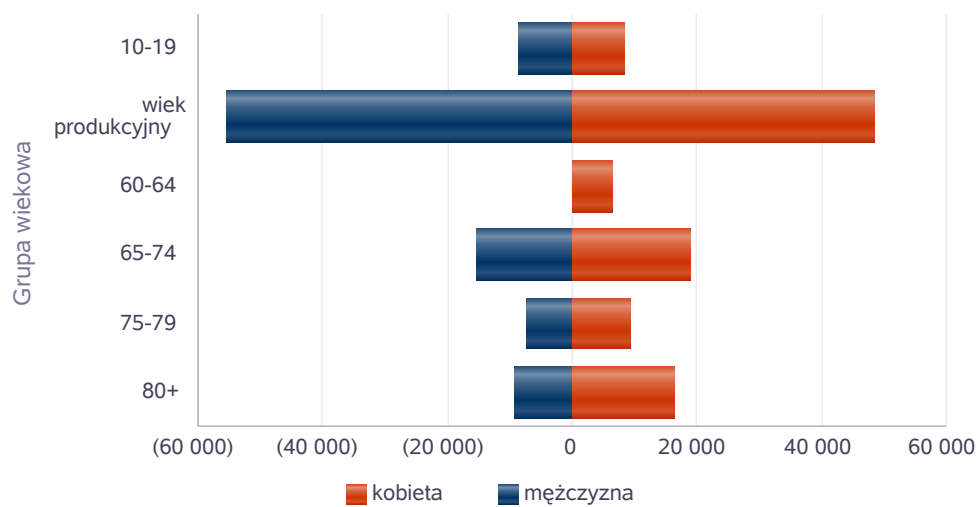
W 2017 roku na terenie miasta powstało stacjonarne Hospicjum Sosnowieckie im. Św. Tomasza Apostoła przy ul. mjr. Henryka Hubala-Dobrzańskiego.

W dalszej części prezentowane są w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące demografii, rynku pracy i infrastruktury społecznej oraz w formie tabelarycznej informacje o infrastrukturze społecznej zawierające dane własne jednostki dotyczące: liczby mieszkań komunalnych, socjalnych, liczby osób oczekujących na mieszkania komunalne i socjalne, liczby wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego, liczby klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów na terenie miasta Sosnowiec.

Liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci

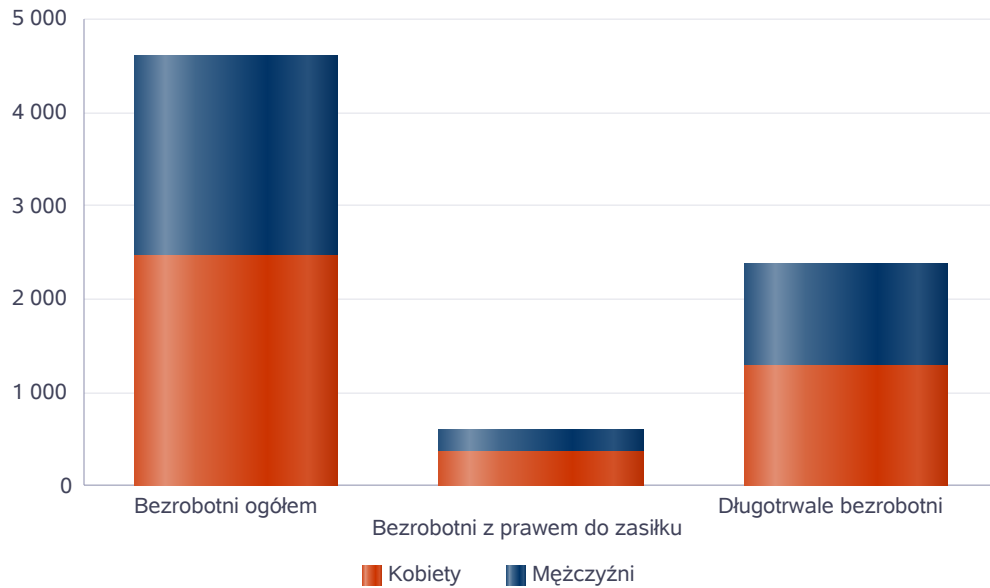

Prognozowana liczba mieszkańców wg grup wiekowych i płci

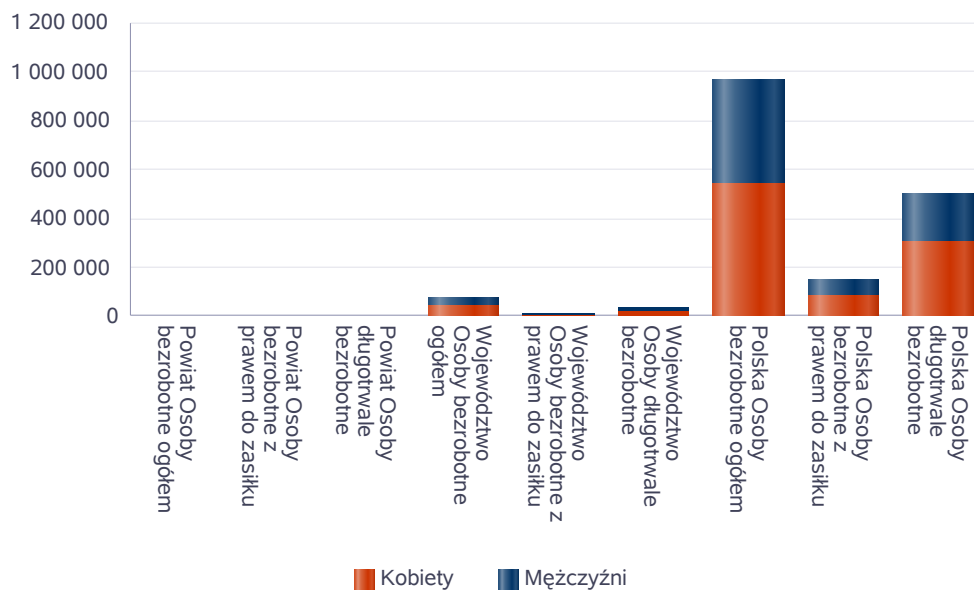
Liczba osób bezrobotnych, liczba długotrwale bezrobotnych oraz liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku w 2018 r.

Status	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Bezrobotni ogółem	4 611	2 149	2 462
Bezrobotni z prawem do zasiłku	596	222	374
Długotrwale bezrobotni	2 386	1 101	1 285

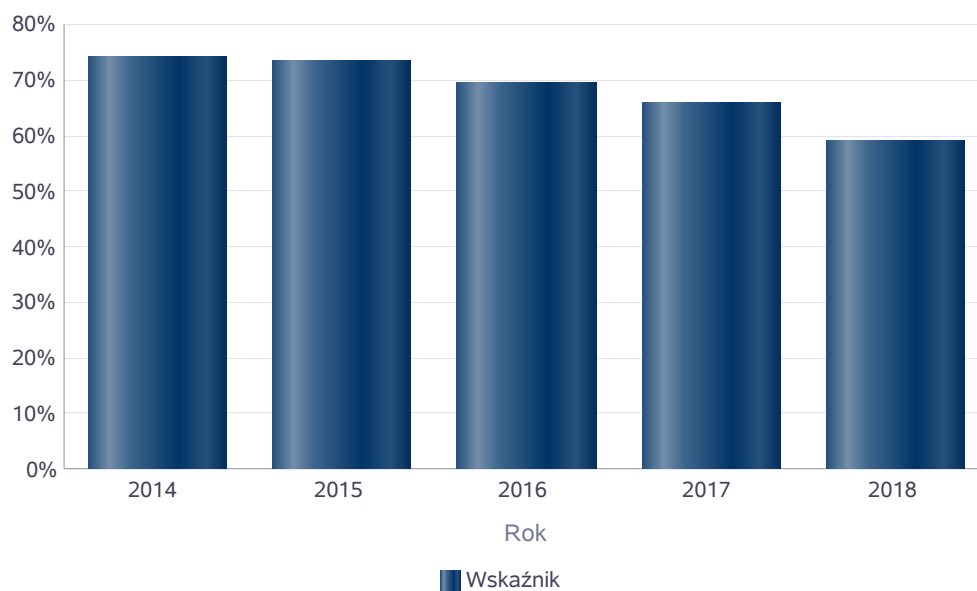
Wykres prezentuje liczbę osób bezrobotnych, liczbę bezrobotnych długotrwale oraz liczbę osób bezrobotnych z prawem do zasiłku, ogółem i w podziale na płeć. Wizualizacja prezentuje powiat na tle województwa, powiat na tle kraju.

Status	Powiat		Województwo		Polska	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Osoby bezrobotne ogółem	2 462	2 149	46 757	33 315	540 799	424 847
Osoby bezrobotne z prawem do zasiłku	374	222	7 595	4 436	89 081	63 800
Osoby długotrwale bezrobotne	1 285	1 101	24 189	14 908	303 067	202 472

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik obliczany jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem.

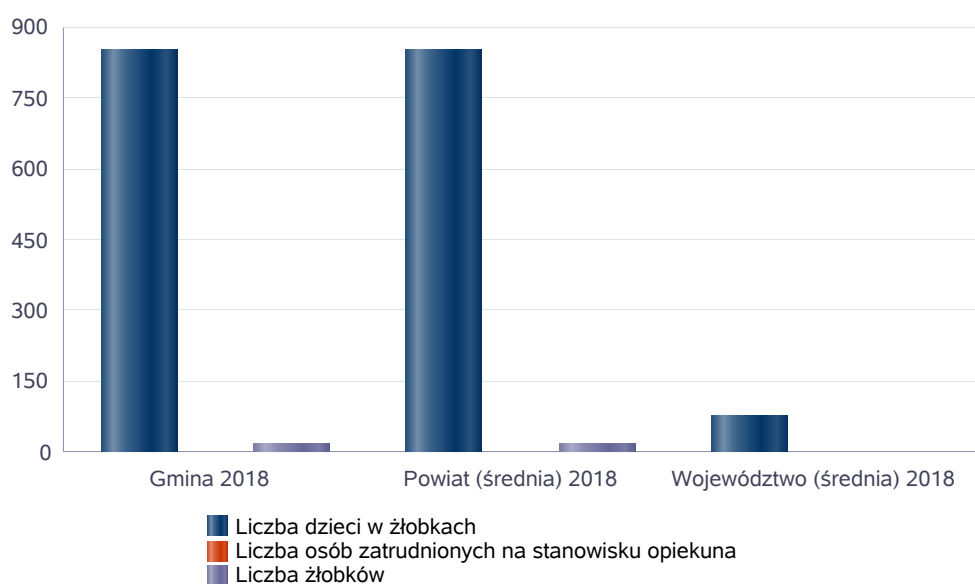
Rok	Wskaźnik
2014	74%
2015	73%
2016	69%
2017	66%
2018	59%

Liczba placówek i miejsc dla dzieci w roku w 2018 r.

Jednostka terytorialna	Miara	Wartość liczbowa
Gmina	Liczba dzieci w żłobkach	850,00
	Liczba osób zatrudnionych na stanowisku opiekuna	0,00
	Liczba żłobków	19,00
Powiat (średnia)	Liczba dzieci w żłobkach	850,00
	Liczba osób zatrudnionych na stanowisku opiekuna	0,00
	Liczba żłobków	19,00
Województwo (średnia)	Liczba dzieci w żłobkach	78,34
	Liczba osób zatrudnionych na stanowisku opiekuna	0,47
	Liczba żłobków	1,77

Infrastruktura opieki nad dziećmi

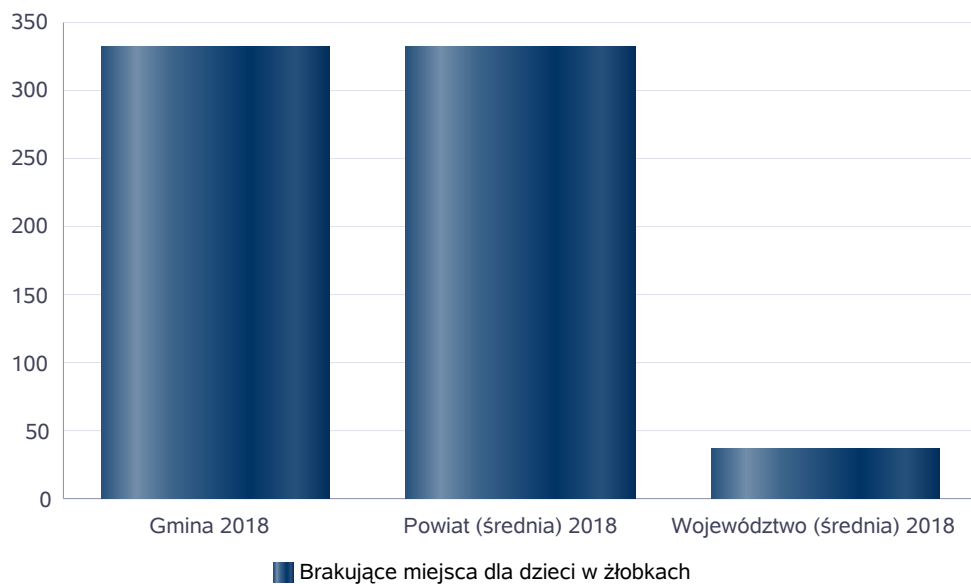

Liczba placówek i miejsc dla dzieci w roku w 2018 r.

Jednostka terytorialna	Miara	Wartość liczbowa
Gmina	Brakujące miejsca dla dzieci w żłobkach	331,00
Powiat (średnia)	Brakujące miejsca dla dzieci w żłobkach	331,00
Województwo (średnia)	Brakujące miejsca dla dzieci w żłobkach	37,44

Infrastruktura opieki nad dziećmi

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA
(stan na 31.XII)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza* 2019
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	1	9 472	9 337	9 171
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	2	659	651	681
w tym z wiersza 1: Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	3	207	128	125
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	4	752	644	604
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	5	334	306	290
Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	6	4	25	25
Liczba hospicjów	7	1	1	1
Liczba ośrodków dla cudzoziemców	8	0	0	0

* Wielkość prognozy nie dotyczy wartości przyrostu lub spadku. W przypadku braku możliwości oszacowania wielkości liczbowych dla prognozy należy wpisać liczby odpowiadające danym z kolumny "Rok oceny".

3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

Pomoc i wsparcie w mieście Sosnowiec na podstawie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz pomocy w formie dodatku mieszkaniowego, w tym dodatku energetycznego w 2018 roku uzyskało 9 313 osób, co stanowiło 4,58% wszystkich mieszkańców miasta.

Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej systematycznie maleje, obserwowana jest natomiast niewielka tendencja wzrostowa wśród kobiet w wieku poprodukcyjnym obejmowanych pomocą. W 2018 roku świadczenia z pomocy społecznej przyznano 4 957 osobom. W tej liczbie 3 154 osoby to długotrwale korzystające z pomocy społecznej. Ich liczba zmniejszyła się w stosunku do 2017 roku o 306 osób.

W 2018 r. głównymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin były: długotrwała lub ciężka choroba, na drugim miejscu bezrobocie, kolejne to niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w szczególności rodzinach niepełnych.

Z roku na rok zwiększa się zapotrzebowanie na pomoc w formie usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w roku oceny wzrosła, natomiast liczba korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi utrzymuje się na podobnym poziomie.

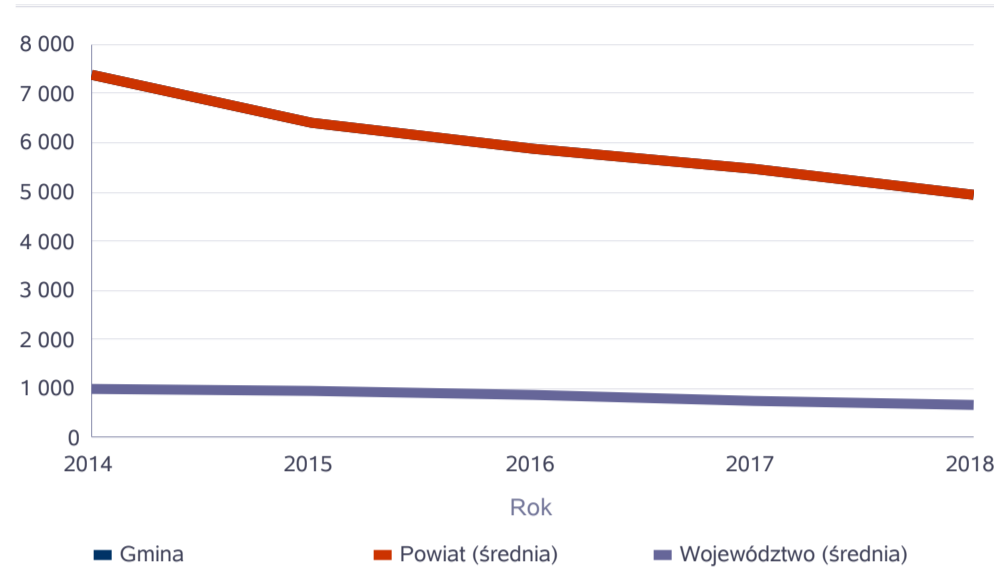
W roku oceny nastąpił znaczny wzrost liczby rodzin, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego, czego przyczyną była szeroka oferta poradnictwa udostępniana w projektach współfinansowanych przez Europejski Fundusz Społeczny.

W dalszej części dokumentu uwidoczniono w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące: liczby rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć, wskaźnika deprywacji lokalnej, liczby długotrwale korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć i grupy wiekowe, liczby osób i rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, liczby osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, liczby rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego, wskaźnika pracy socjalnej, liczby rodzin korzystających z interwencji kryzysowej, wskaźnika kontraktu socjalnego w podziale na typy, wskaźnika projektów socjalnych. W 2018 roku kontrakt socjalny zawarto łącznie z 1 552 osobami.

Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji.

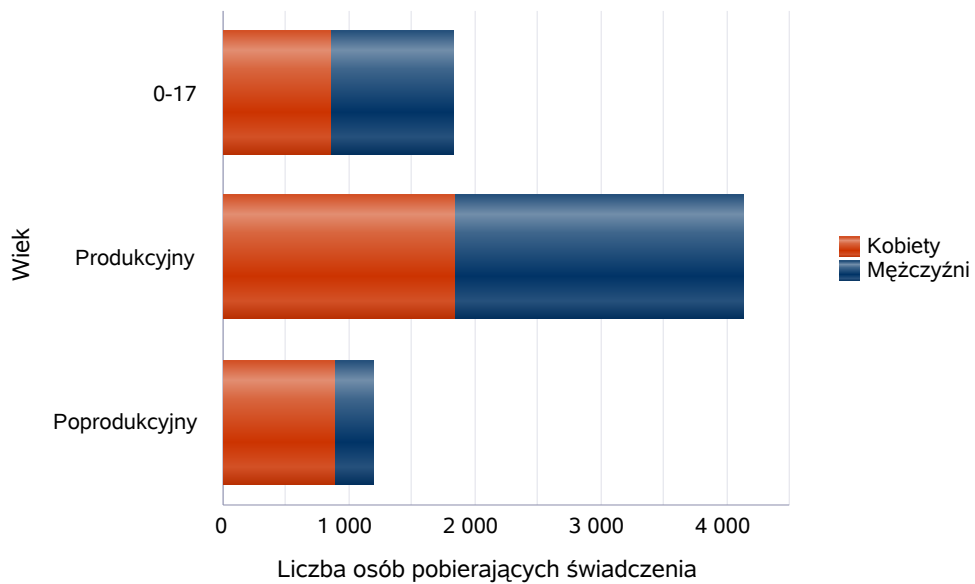
	Liczba świadczeniobiorców				
	2014	2015	2016	2017	2018
Gmina	7 396	6 386	5 895	5 477	4 957
Powiat (średnia)	7 396	6 386	5 895	5 477	4 957
Województwo (średnia)	1 002	947	849	741	655

Liczba świadczeniobiorców

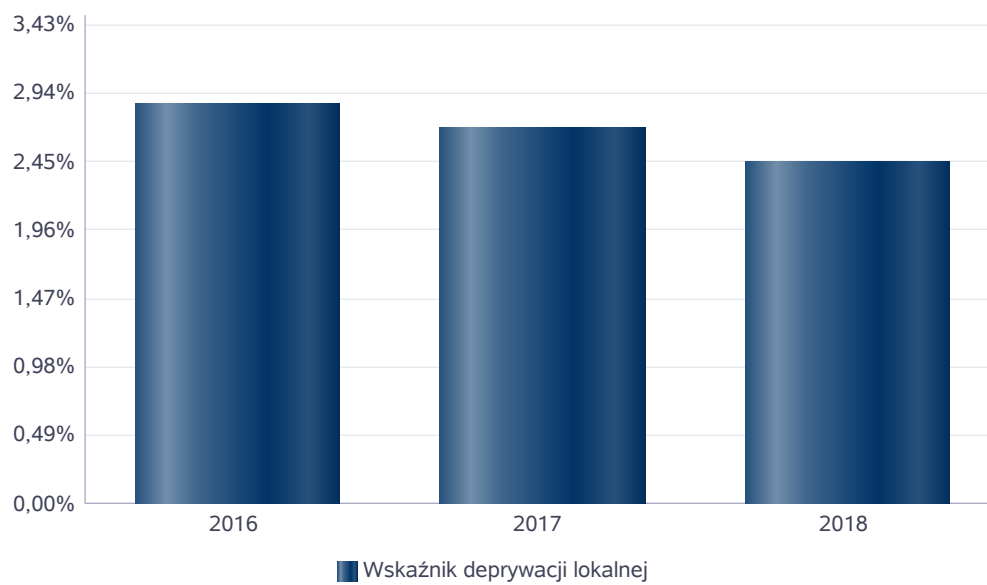
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć wg liczby wypłaconych świadczeń w 2018 r.

Grupa	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
0-17	1 821	863	958
Produkcyjny	4 128	1 848	2 280
Poprodukcyjny	1 188	894	294

Wskaźnik deprivacji lokalnej

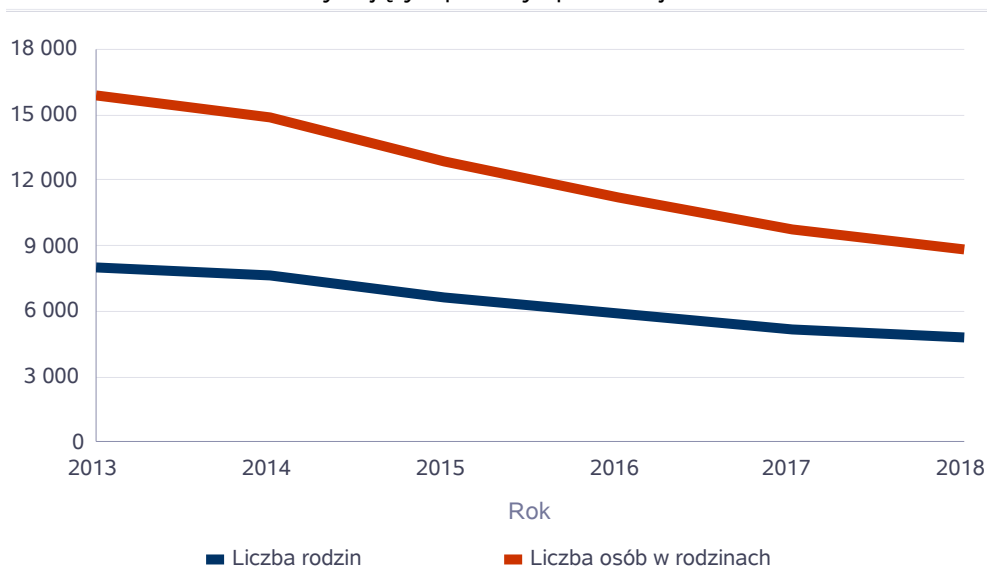
Rok	Wskaźnik deprivacji lokalnej
2016	2,86%
2017	2,68%
2018	2,44%

Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej

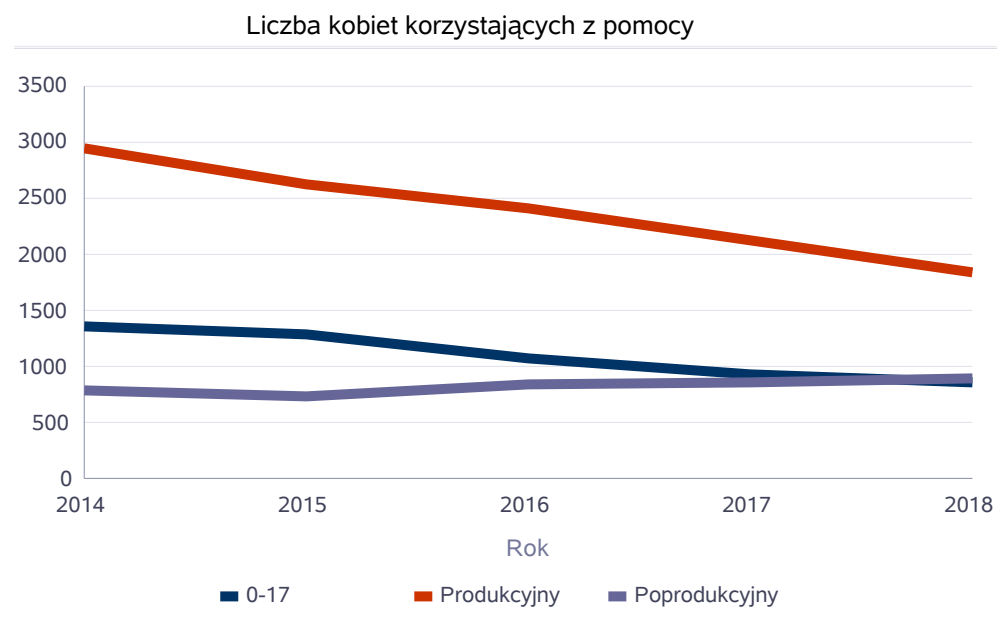
Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2013	7 968	15 903
2014	7 661	14 901
2015	6 631	12 856
2016	5 910	11 248
2017	5 163	9 728
2018	4 826	8 859

Korzystający z pomocy społecznej

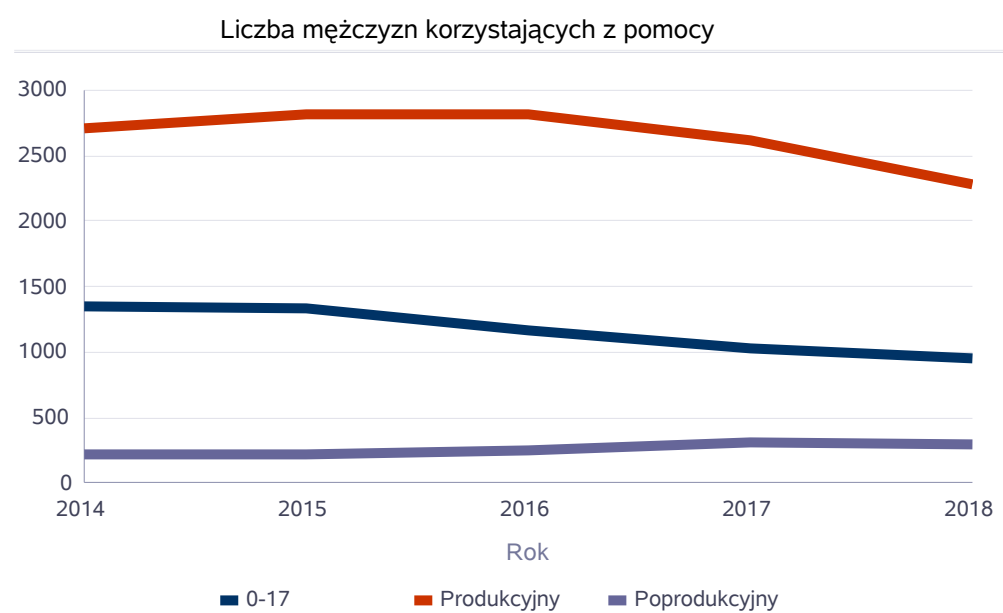
Liczba kobiet korzystających z pomocy społecznej.

		Liczba kobiet korzystających z pomocy				
Poziom	Wiek	2014	2015	2016	2017	2018
Sosnowiec	0-17	1356	1289	1081	924	863
	Produkcyjny	2944	2626	2417	2132	1848
	Poprodukcyjny	792	727	840	859	894
Powiat	0-17	1356	1289	1081	924	863
	Produkcyjny	2944	2626	2417	2132	1848
	Poprodukcyjny	792	727	840	859	894
Województwo	0-17	148	141	122	98	86
	Produkcyjny	371	310	275	229	190
	Poprodukcyjny	70	68	75	81	82

Liczba mężczyzn korzystających z pomocy społecznej.

		Liczba mężczyzn korzystających z pomocy				
Poziom	Wiek	2014	2015	2016	2017	2018
Sosnowiec	0-17	1353	1333	1164	1028	958
	Produkcyjny	2706	2819	2811	2614	2280
	Poprodukcyjny	222	223	254	307	294
Powiat	0-17	1353	1333	1164	1028	958
	Produkcyjny	2706	2819	2811	2614	2280
	Poprodukcyjny	222	223	254	307	294
Województwo	0-17	157	148	130	105	91
	Produkcyjny	313	280	266	238	206
	Poprodukcyjny	26	25	28	31	31

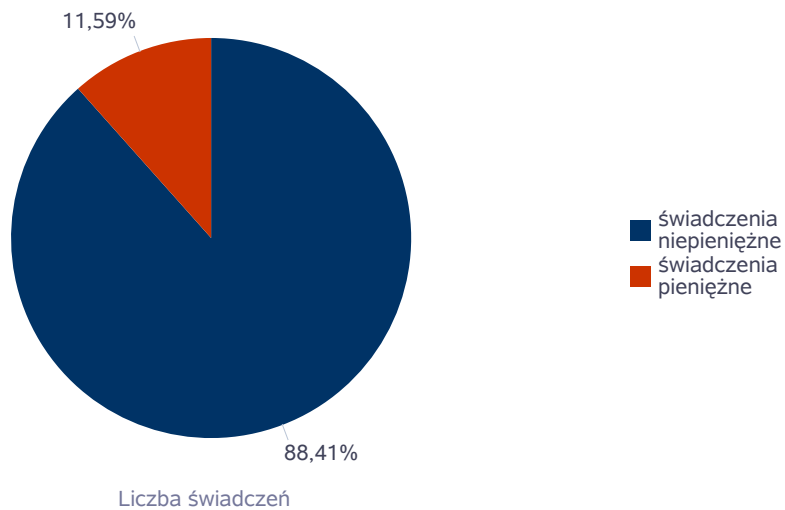

Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej w roku.

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń
świadczenia niepieniężne	357 668
świadczenia pieniężne	46 867

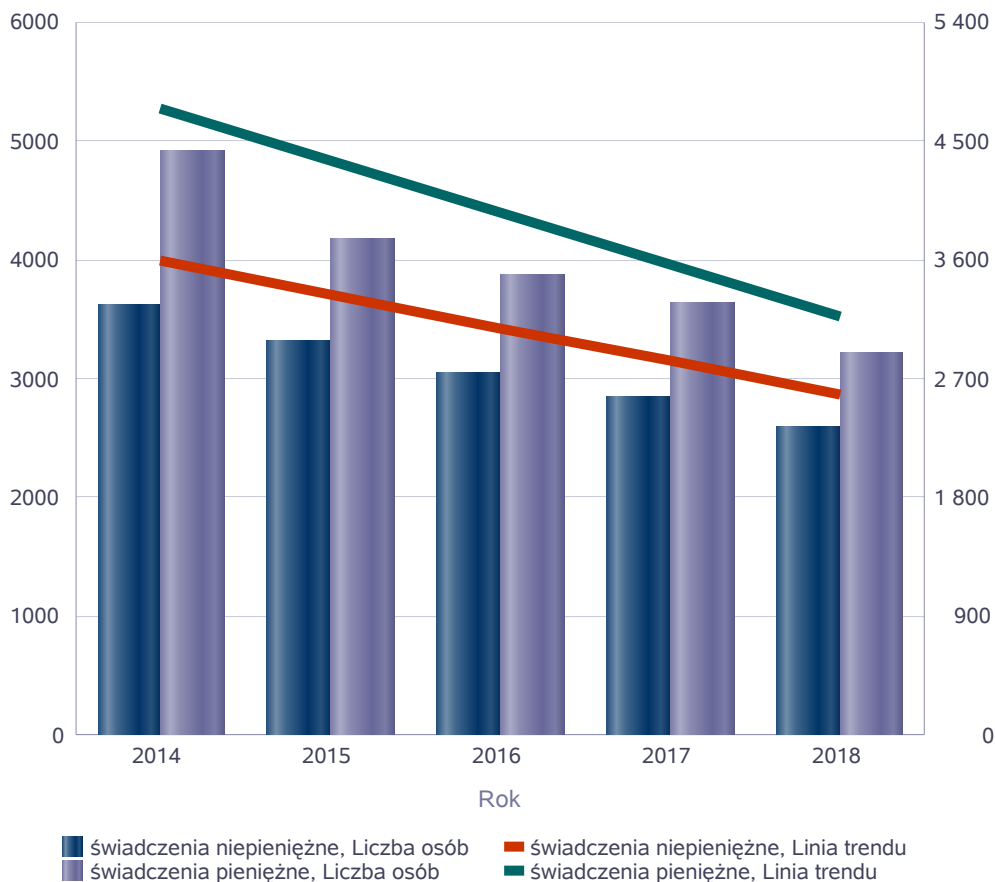
Liczba świadczeń

Liczba osób korzystających z świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Rodzaj świadczenia	Liczba osób				
	2014	2015	2016	2017	2018
świadczenia niepieniężne	3620	3312	3052	2842	2597
świadczenia pieniężne	4907	4168	3862	3632	3209

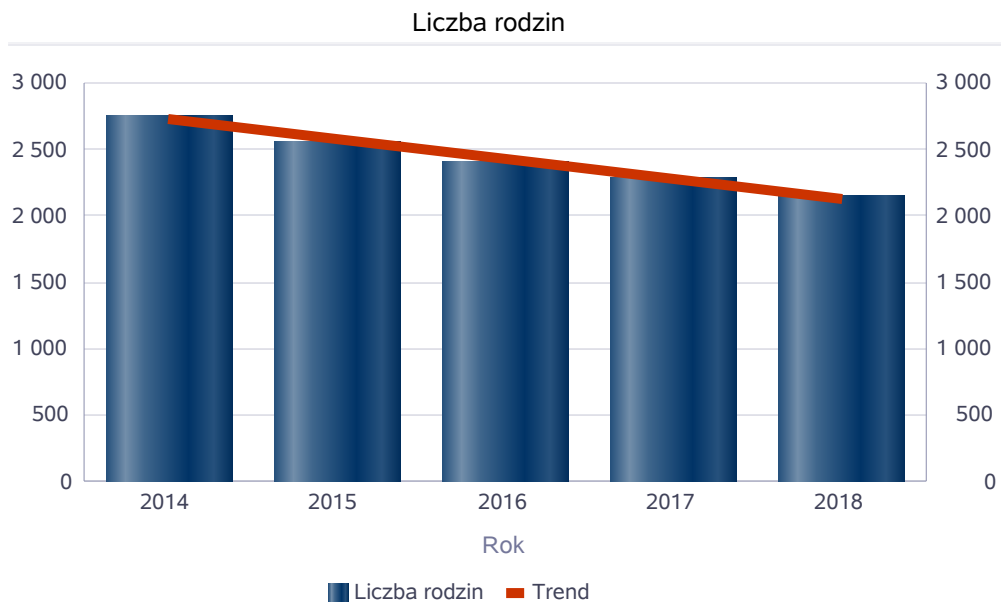
Liczba osób korzystających z świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

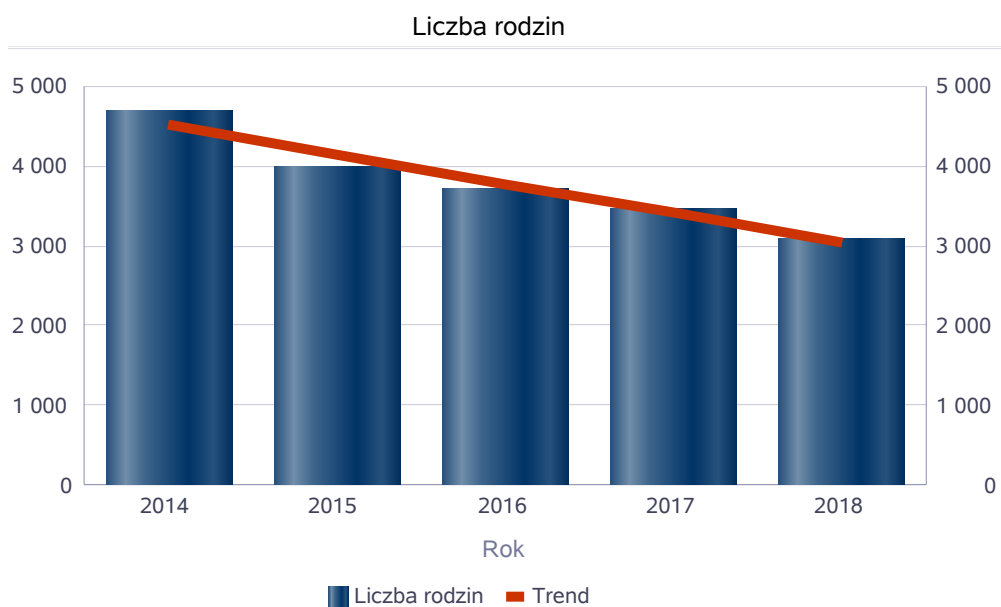
Liczba rodzin korzystających z świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.

	Liczba rodzin				
Rodzaj świadczenia	2014	2015	2016	2017	2018
świadczenia niepieniężne	2 751	2 550	2 404	2 285	2 144
świadczenia pieniężne	4 676	3 974	3 696	3 462	3 077

świadczenia niepieniężne

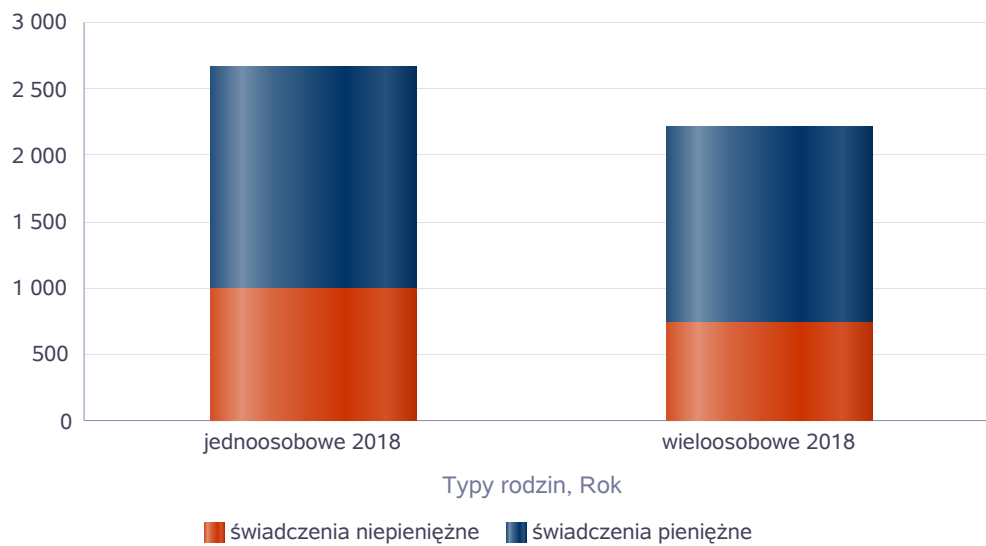
świadczenia pieniężne

Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin w 2018 roku.

Typy rodzin	Liczba rodzin pobierających świadczenia	
	świadczenia niepieniężne	świadczenia pieniężne
jednoosobowe	995	1 661
wieloosobowe	744	1 470

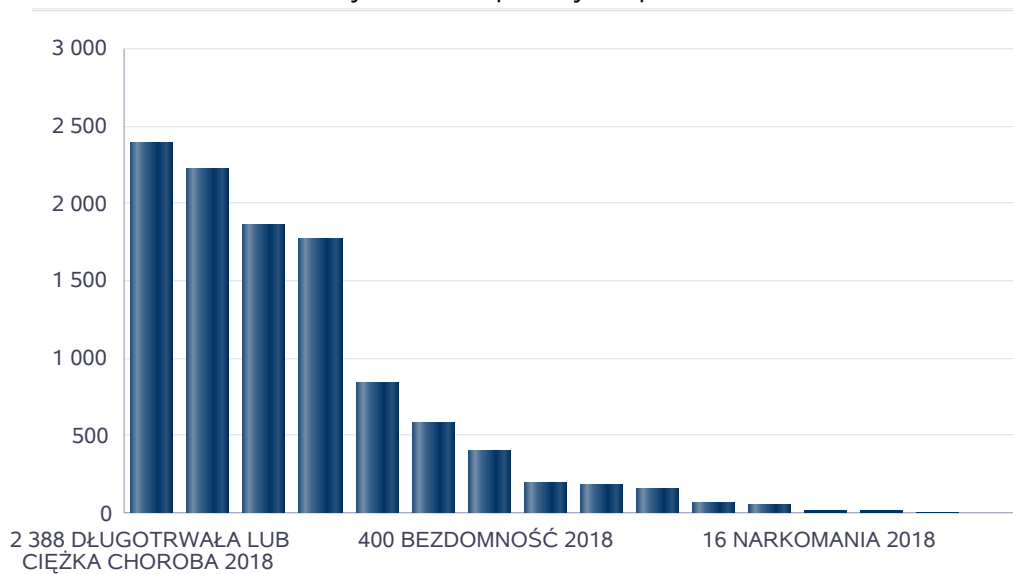
Liczba rodzin pobierających świadczenia

Powody udzielania pomocy rodzinom w 2018 roku.

Powody udzielenia pomocy i wsparcia - ranking	LICZBA RODZIN - OGÓŁEM
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	2 388
UBÓSTWO	2 220
BEZROBOCIE	1 857
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	1 768
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	840
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	586
BEZDOMNOŚĆ	400
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY WIELODZIETNE	192
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	188
ALKOHOLIZM	150
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	69
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	55
NARKOMANIA	16
PRZEMOC W RODZINIE	13
SYTUACJA KRYZYSOWA	8
ZDARZENIE LOSOWE	6

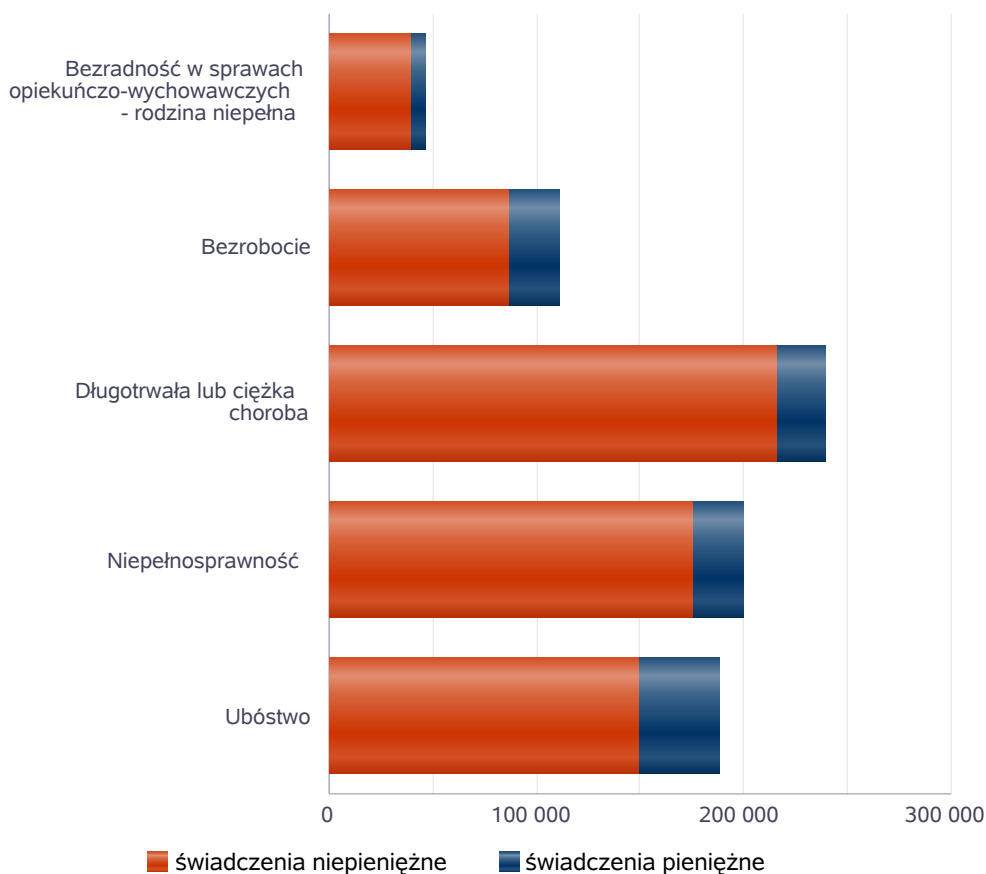
Powody udzielenia pomocy i wsparcia

Główne powody przyznania świadczeń w roku.

Powód przyznania	Ogółem	Liczba świadczeń	
		świadczenia niepieniężne	świadczenia pieniężne
Długotrwała lub ciężka choroba	239 313	216 537	22 776
Niepełnosprawność	199 259	175 625	23 634
Ubóstwo	187 692	149 185	38 507
Bezrobocie	110 703	87 279	23 424
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodzina niepełna	46 215	39 871	6 344

Liczba świadczeń

Główne powody przyznawania pomocy dla rodzin jednoosobowych i wieloosobowych

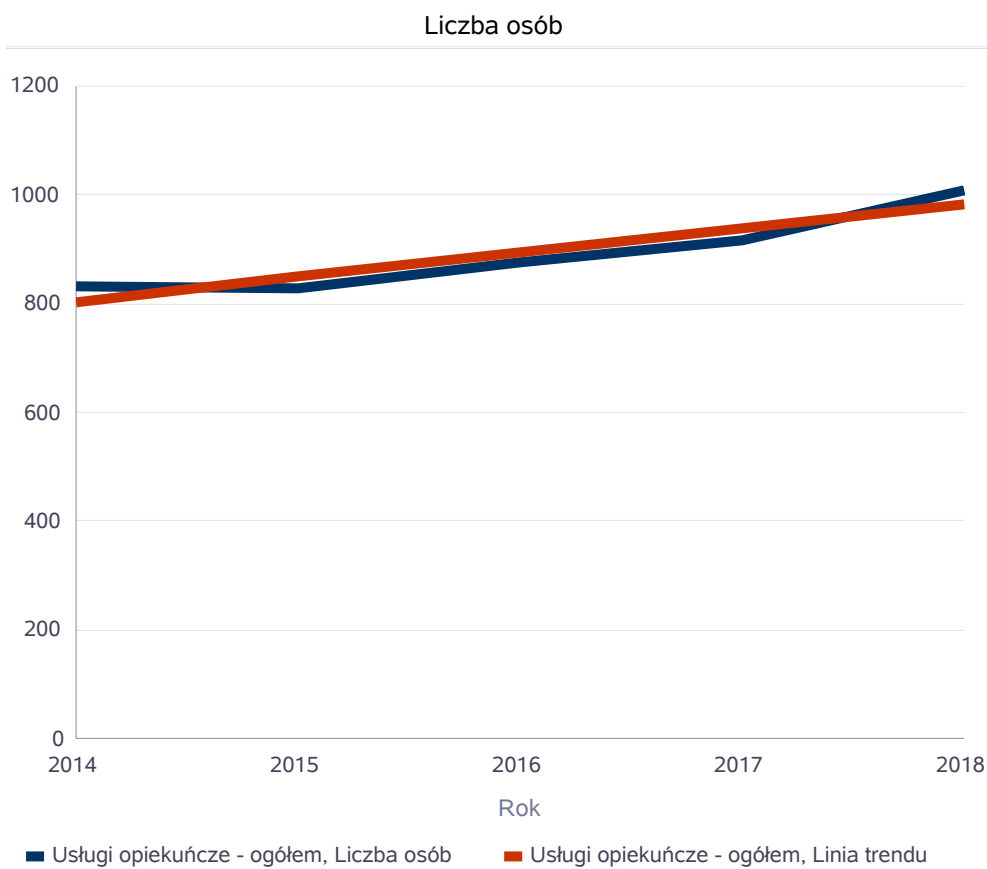
Powód przyznania	Typ rodziny				
	Ogółem	1-osobowa	2-osobowa	3-osobowa	4 i więcej osób
Ubóstwo	2 523	1 418	461	314	330
Długotrwała lub ciężka choroba	2 354	1 547	433	198	176
Bezrobocie	1 871	715	454	335	367
Niepełnosprawność	1 793	1 138	352	152	151
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodzina niepełna	588	4	250	207	127

Liczba rodzin pobierających świadczenia wg powodów

Liczba osób korzystających ze usług opiekuńczych.

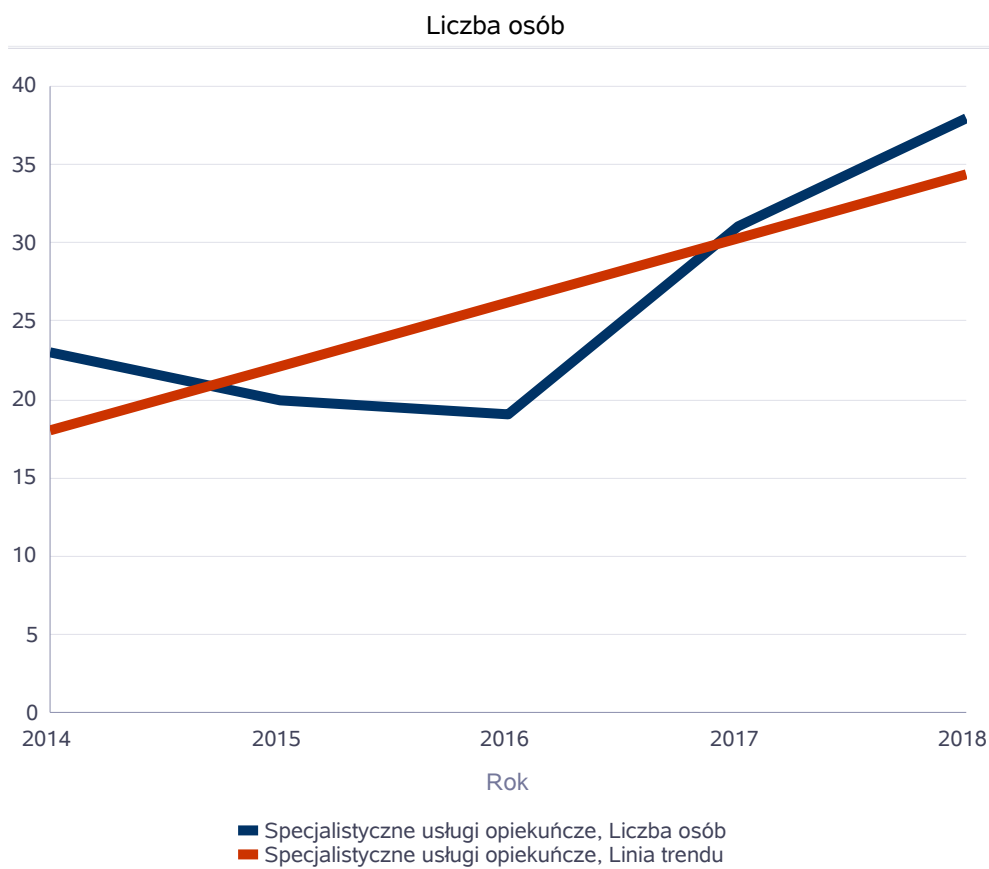
Rok	Liczba osób
2014	831
2015	830
2016	877
2017	918
2018	1009

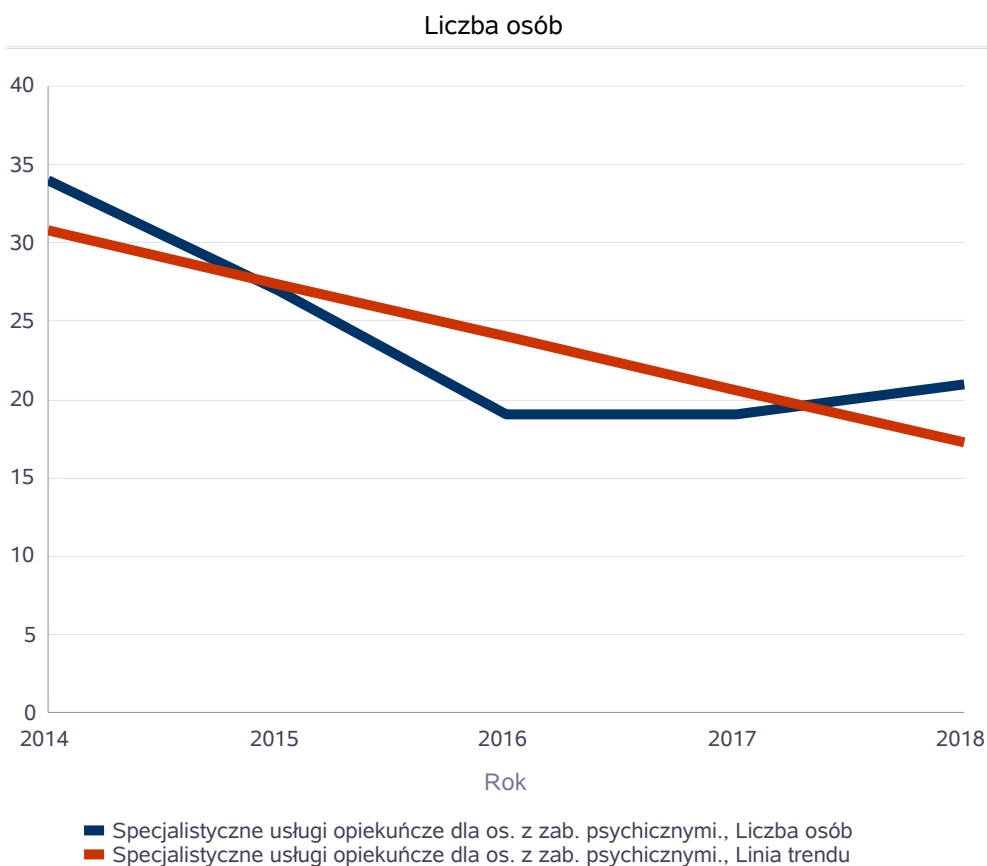
Liczba osób korzystających z specjalistycznych usług opiekuńczych.

Rok	Liczba osób
2014	23
2015	20
2016	19
2017	31
2018	38

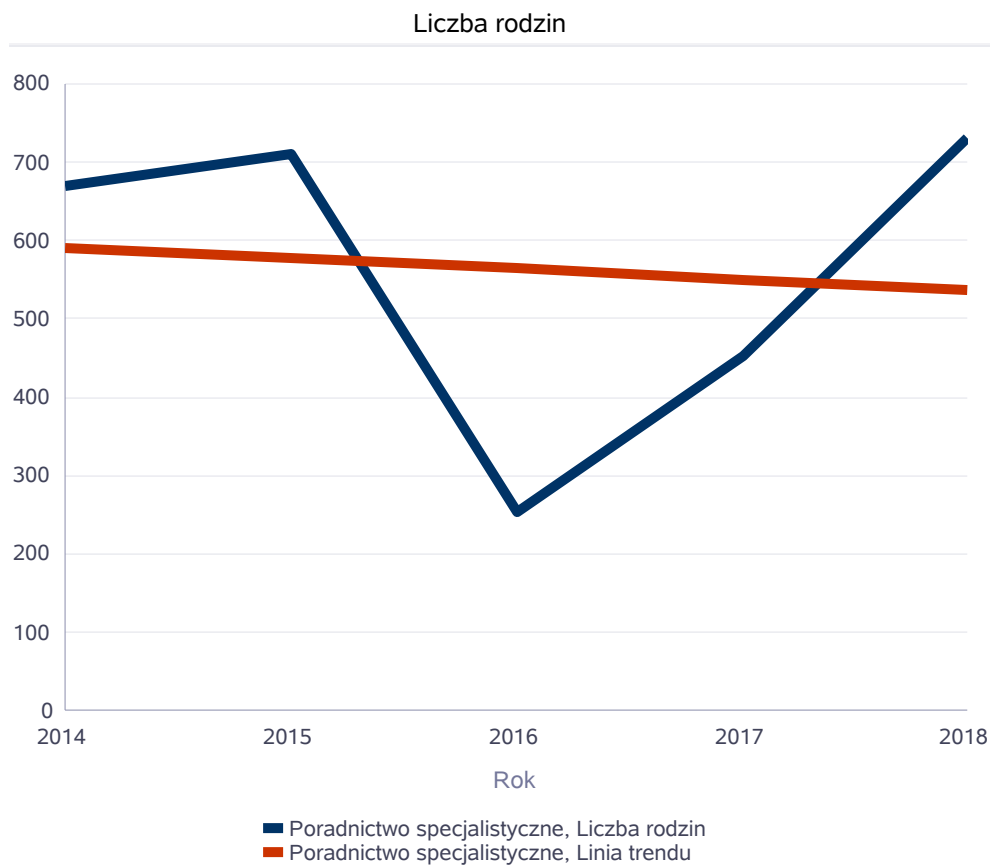
Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Rok	Liczba osób
2014	34
2015	27
2016	19
2017	19
2018	21

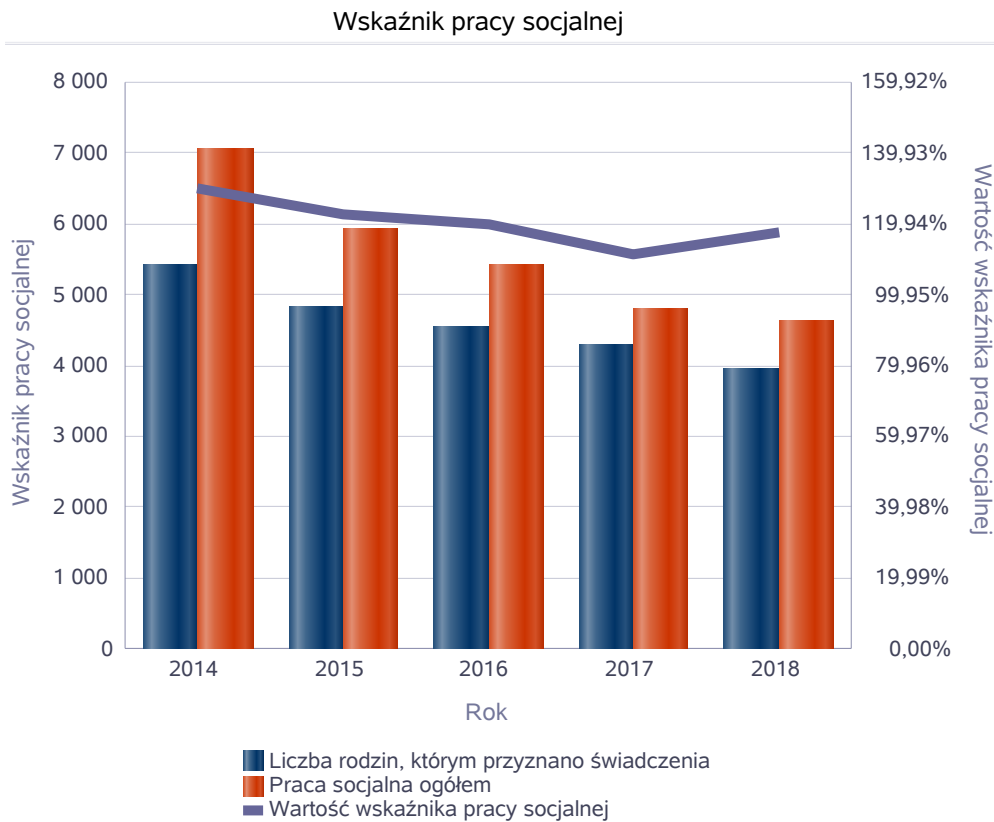
Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego.

Rodzaj	Liczba rodzin w latach				
	2014	2015	2016	2017	2018
Poradnictwo specjalistyczne	670	711	254	452	732

Wskaźnik pracy socjalnej - wskaźnik obliczany jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%.

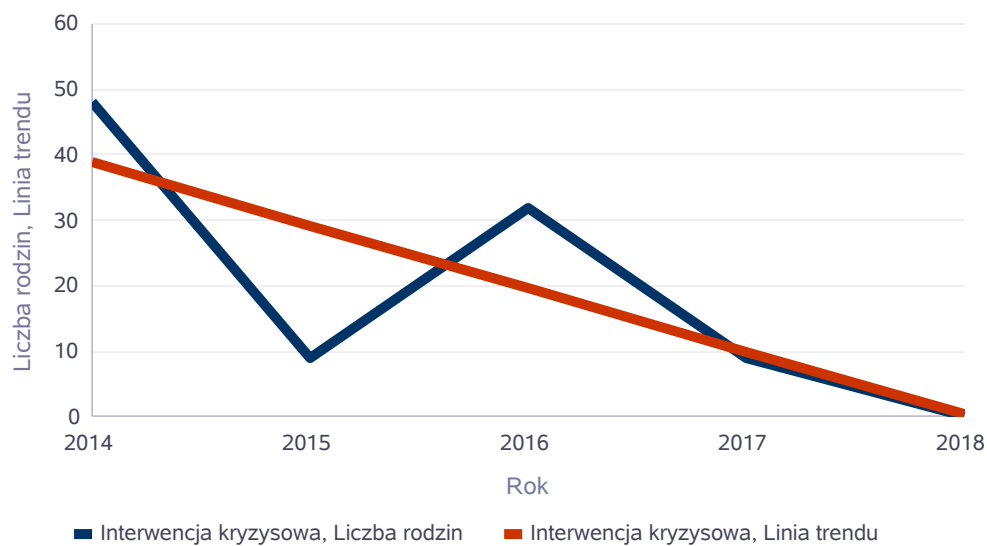
	2014	2015	2016	2017	2018
Wskaźnik pracy socjalnej	130,01%	122,74%	119,63%	111,53%	117,37%
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	5 421	4 820	4 534	4 300	3 937
Praca socjalna ogółem	7 048	5 916	5 424	4 796	4 621

Liczba rodzin korzystających z interwencji kryzysowej.

	Liczba rodzin				
Udzielone świadczenia	2014	2015	2016	2017	2018
Interwencja kryzysowa	48	9	32	9	0

Liczba rodzin korzystających z interwencji kryzysowej

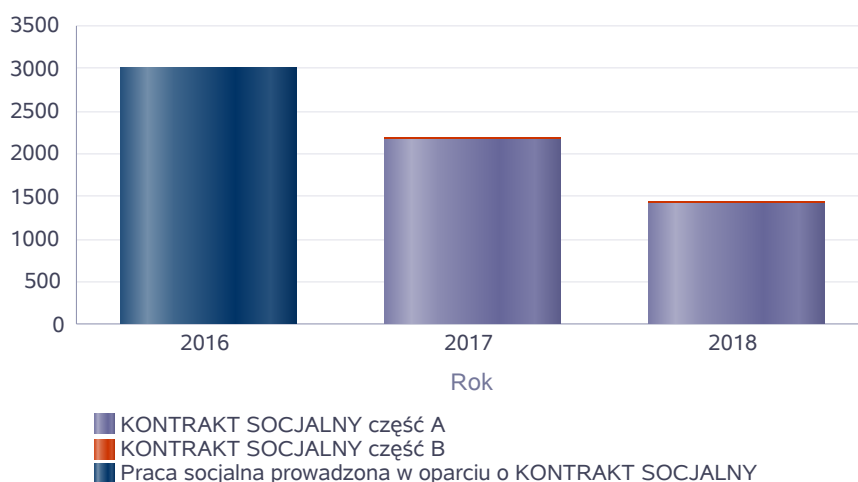

Kontrakt socjalny.

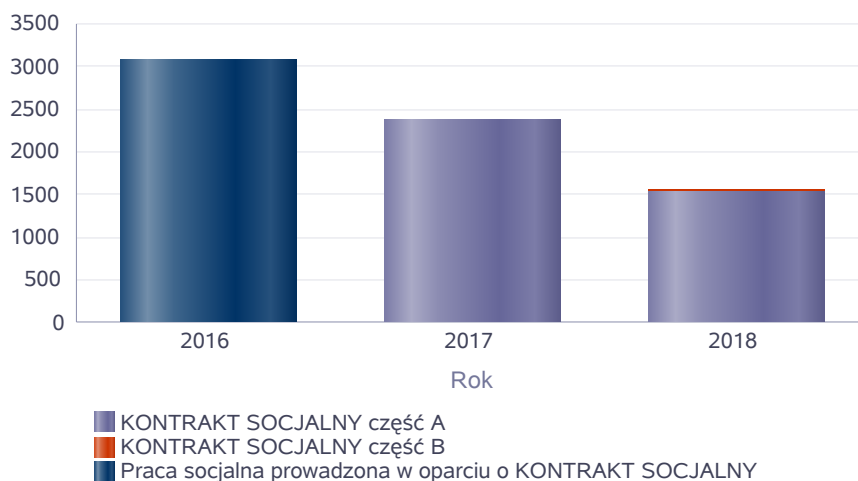
Wskaźnik obliczany jako udział osób objętych kontraktem socjalnym typu A i typu B w ogólnej liczbie osób nim objętych.

	2016		2017		2018	
Praca socjalna	LICZBA KONTRAKTÓW SOCJALNYCH	LICZBA OSÓB OBJĘTA KONTRAKTAMI SOCJALNYMI	LICZBA KONTRAKTÓW SOCJALNYCH	LICZBA OSÓB OBJĘTA KONTRAKTAMI SOCJALNYMI	LICZBA KONTRAKTÓW SOCJALNYCH	LICZBA OSÓB OBJĘTA KONTRAKTAMI SOCJALNYMI
KONTRAKT SOCJALNY część A			2166	2358	1401	1520
KONTRAKT SOCJALNY część B			24	24	32	32
Praca socjalna prowadzona w oparciu o KONTRAKT SOCJALNY	2998	3058				

LICZBA KONTRAKTÓW SOCJALNYCH

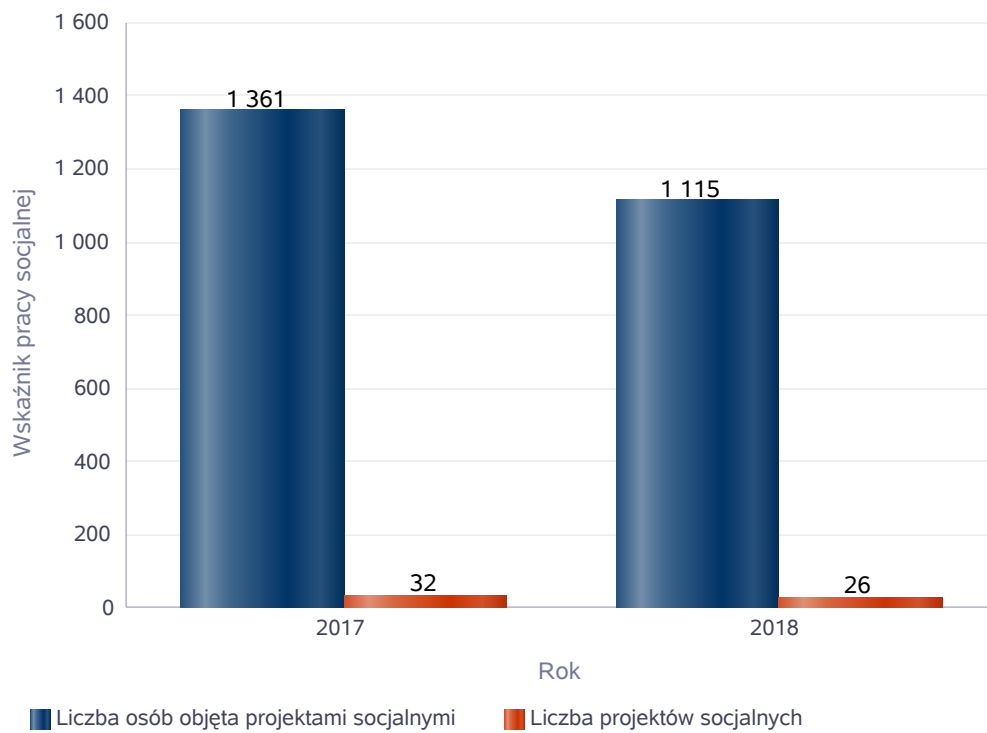

LICZBA OSÓB OBJĘTA KONTRAKTAMI SOCJALNYMI

Liczba projektów socjalnych w odniesieniu do liczby osób nimi objętych.

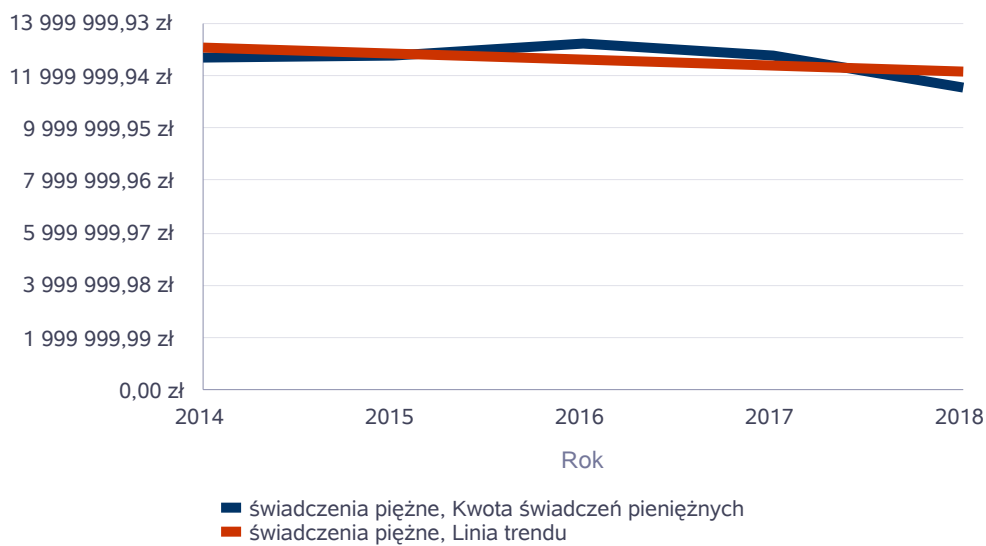
	2017	2018
Liczba osób objęta projektami socjalnymi	1 361	1 115
Liczba projektów socjalnych	32	26

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej

Rok	Kwota świadczeń pieniężnych
2014	12 698 299,29 zł
2015	12 755 673,14 zł
2016	13 213 671,98 zł
2017	12 779 064,06 zł
2018	11 514 752,60 zł

Kwota świadczeń pieniężnych

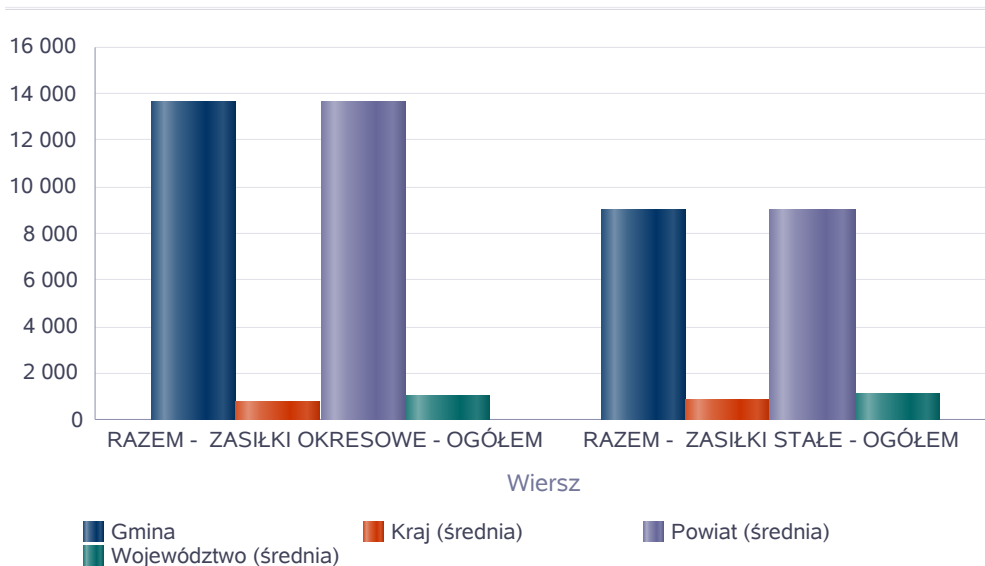

Podstawowe statystyki dla świadczeń pieniężnych

Poziom	Wiersz	Liczba świadczeń
Gmina	RAZEM - ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	13 658
	RAZEM - ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM	8 987
Powiat (średnia)	RAZEM - ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	13 658
	RAZEM - ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM	8 987
Województwo (średnia)	RAZEM - ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	1 088
	RAZEM - ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM	1 121
Kraj (średnia)	RAZEM - ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	794
	RAZEM - ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM	893

Liczba świadczeń

**DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA
(w całym okresie sprawozdawczym)**

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY I WSPARCIA				
Liczba osób	1	9 881	9 313	8 845
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE				
Liczba osób	2	5 477	4 957	4 500
W tym: osoby długotrwale korzystające	3	3 460	3 154	2 880
Wiek 0-17	4	969	877	730
Wiek produkcyjny *	5	3 475	3 076	2 900
Wiek poprodukcyjny **	6	1 033	1 004	870
Liczba rodzin	7	4 300	3 937	3 600
Liczba osób w rodzinach	8	8 184	7 365	6 617
w tym: KOBIETY (z wierszy 2-6)				
Ogółem	9	2 955	2 746	2 464
W tym: osoby długotrwale korzystające	10	1 855	1 674	1 529
Wiek 0-17	11	458	420	341
Wiek 18-59	12	1 748	1 552	1 452
Wiek 60 lat i więcej	13	749	774	672
OSOBY I RODZINY, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO WYWIAD ŚRODOWISKOWY				
Liczba osób ogółem	14	5 486	5 395	5 304
Liczba rodzin	15	4 947	4 687	4 427
Liczba osób w rodzinach	16	11 453	8 467	7 997
KONTRAKT SOCJALNY				
Liczba zawartych kontraktów socjalnych - ogółem	17	2 190	1 433	1 570
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym - ogółem	18	2 382	1 552	1 620

* wiek produkcyjny: kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lat

** wiek poprodukcyjny: kobiety w wieku 60 i więcej, mężczyźni 65 i więcej

3.1. GMINA - ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR

Pomoc i wsparcie w mieście Sosnowiec z pomocy społecznej w 2018 roku w postaci świadczeń pieniężnych uzyskało 3 209 osób, zaś w postaci świadczeń niepieniężnych 2 597 osób.

W stosunku do roku poprzedniego w 2018 roku wzrosła liczba osób umieszczanych w domach pomocy społecznej, a co za tym idzie, wzrosły ponoszone z tego tytułu wydatki gminy.

W 2018 roku zadania w zakresie wspierania rodzin naturalnych w prawidłowym funkcjonowaniu oraz zapewnienia dziecku zastępczej opieki instytucjonalnej realizowało 15 asystentów rodziny. Asystenci obejmowali wsparciem łącznie 272 rodziny. Jeżeli wzrasta liczba rodzin mających trudności w zapewnieniu większej opieki dzieciom, konieczne jest zwiększenie liczby zatrudnionych asystentów. Jednocześnie liczba rodzin objętych wsparciem asystenta nie może przekroczyć ustawowego limitu, tj. 15 rodzin na 1 asystenta. W 2019 roku prognozowane jest zatrudnienie dodatkowo 1 asystenta rodziny.

Poniżej prezentujemy w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące: świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w podziale na zasiłki stałe, okresowe oraz celowe, liczby asystentów rodziny, liczby rodzin wspieranych i liczby osób objętych pracą asystenta rodziny.

Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny.

	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba asystentów rodziny w gminie	9	13	14	15	14
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	192	237	241	263	272

**GMINA - ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR
(w całym okresie sprawozdawczym)**

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
ZASIŁEK STAŁY				
Liczba osób	1	995	949	970
Kwota świadczeń w złotych	2	4 237 562	4 128 118	4 514 208
W tym: (wiersze 3-6)				
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących				
Liczba osób	3	766	742	760
Kwota świadczeń w złotych	4	3 630 155	3 572 440	3 927 360
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie				
Liczba osób	5	260	236	240
Kwota świadczeń w złotych	6	607 407	555 678	586 848
ZASIŁEK OKRESOWY				
Liczba osób	7	2 421	2 204	1 987
Kwota świadczeń w złotych	8	4 676 464	3 868 948	4 000 000
W tym: (wiersze 9-16)				
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia				
Liczba osób	9	1 926	1 434	1 293
Kwota świadczeń w złotych	10	3 748 508	2 692 327	2 708 404
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby				
Liczba osób	11	318	368	332
Kwota świadczeń w złotych	12	268 252	338 366	543 836
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności				
Liczba osób	13	483	600	650
Kwota świadczeń w złotych	14	422 938	516 128	701 612
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego				
Liczba osób	15	4	2	3
Kwota świadczeń w złotych	16	2 117	1 439	2 639
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b				
Liczba osób	17	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	18	0	0	0
ZASIŁEK CELOWY OGÓLEM				
Liczba osób	19	3 369	3 003	2 637
Kwota świadczeń w złotych	20	4 042 835	3 620 342	3 695 217
W tym: (wiersze 21 - 22)				
ZASIŁEK CELOWY PRZYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO "POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA"				
Liczba osób	21	3 036	2 727	2 448
Kwota świadczeń w złotych	22	3 400 231	3 063 716	3 080 438
ZASIŁEK CELOWY PRZYZNANY NIEZALEŻNIE OD DOCHODU na podstawie art. 39a ust. 1 i 2				
Liczba osób	23	0	0	0

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019
Kwota świadczeń w złotych	24	0	0	0
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
POSILEK OGÓLEM				
Liczba osób	25	1 550	1 199	1 045
Kwota świadczeń w złotych	26	548 750	492 869	509 161
W tym: (z wierszy 25 - 26)				
DLA DZIECI				
Liczba osób	27	932	854	730
Kwota świadczeń w złotych	28	327 707	298 442	309 161
W tym (z wierszy 25-26):				
POSILEK świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania"				
Liczba osób	29	1 550	1 199	1 045
Kwota świadczeń w złotych	30	548 741	492 869	509 161
W tym (z wierszy 29-30):				
DLA DZIECI				
Liczba osób	31	932	854	730
Kwota świadczeń w złotych	32	327 698	298 442	309 161
SCHRONIENIE				
Liczba osób	33	349	289	289
Kwota świadczeń w złotych	34	1 022 271	1 072 177	1 072 177
UBRANIE				
Liczba osób	35	0	0	0
Kwota świadczeń w złotych	36	0	0	0
SPRAWIENIE POGRZEBU				
Liczba osób	37	53	46	76
Kwota świadczeń w złotych	38	45 187	39 219	109 626
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	39	495	530	367
Kwota świadczeń w złotych	40	11 421 797	13 027 021	11 394 000
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA				
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	41	263	272	286
Liczba rodzin wspierających	42	0	0	0
Liczba asystentów rodziny	43	15	14	16
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	44	355	0	0

3.2. POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR

W 2018 roku w 282 rodzinach zastępczych umieszczonych było 426 dzieci. Z rodzinami pracowało 19 koordynatorów pieczy zastępczej 1 specjalista 2 pedagogów oraz 3 psychologów. Do 11 zwiększyła się liczba rodzin pomocowych. Procesem usamodzielniania objęto 174 pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej. W Sosnowcu funkcjonowały 3 rodzinne domy dziecka.

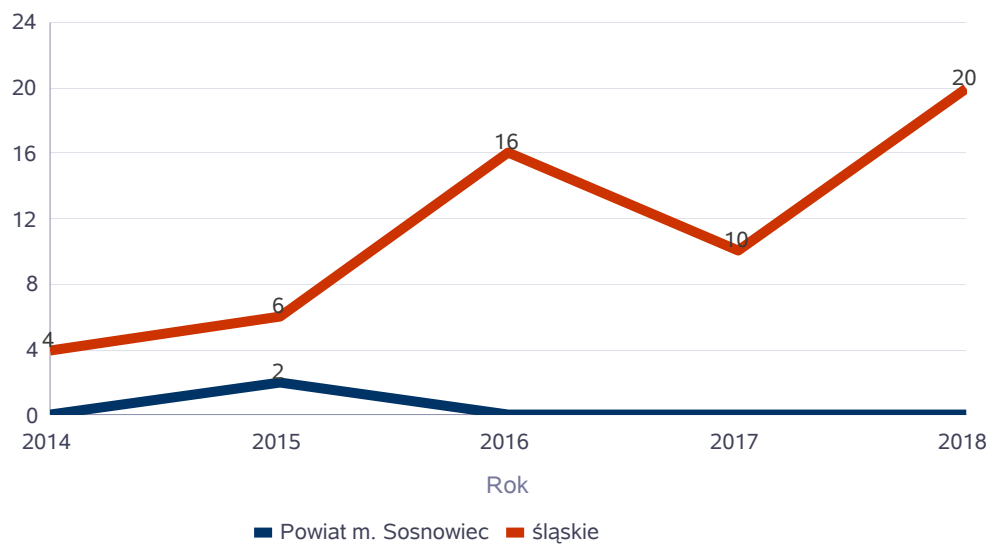
W ramach pozostałych zadań miasta z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych w 2018 roku dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się otrzymały 54 osoby, dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych otrzymało 305 osób, a dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego 474 osoby i instytucje.

Poniżej prezentujemy w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące: liczby osób korzystających z indywidualnego programu integracji cudzoziemców, liczby rodzin i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, kwoty świadczeń ze względu na typ rodziny, w której umieszczono dziecko w pieczy zastępczej, kwoty świadczeń dodatku zadaniowego w różnych typach pieczy zastępczej, strukturę liczby osób usamodzielnionych w rozbiciu na pełnoletnie osoby opuszczające rodziny zastępcze, pełnoletnie osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze, pełnoletnie osoby opuszczające instytucje, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, kwotę świadczeń na usamodzielnienia.

Liczba osób korzystających z indywidualnego programu integracji cudzoziemców w województwie.

	Liczba osób				
	2014	2015	2016	2017	2018
Powiat m. Sosnowiec	0	2	0	0	0
śląskie	4	6	16	10	20

Liczba osób

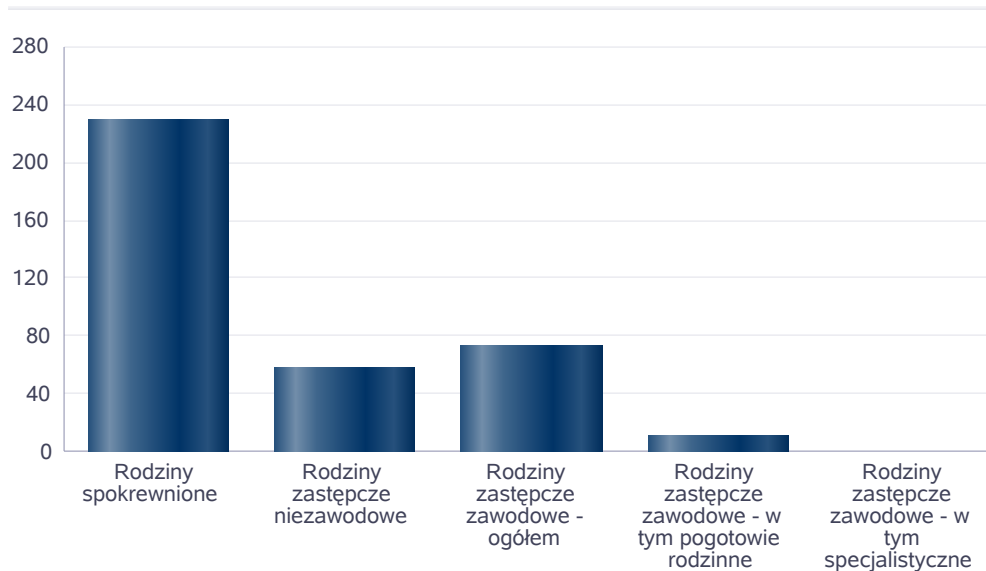
MRPiPS-03 Dział 2D

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach, rodzinach spokrewnionych z dzieckiem, w rodzinach zastępczych niezawodowych, zastępczych zawodowych, w tym rodzinach zastępczych specjalistycznych, rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego w 2018 roku.

Forma pieczy:	Liczba dzieci
Rodziny spokrewnione	229
Rodziny zastępcze niezawodowe	58
Rodziny zastępcze zawodowe - ogółem	73
Rodziny zastępcze zawodowe - w tym pogotowie rodzinne	11
Rodziny zastępcze zawodowe - w tym specjalistyczne	0

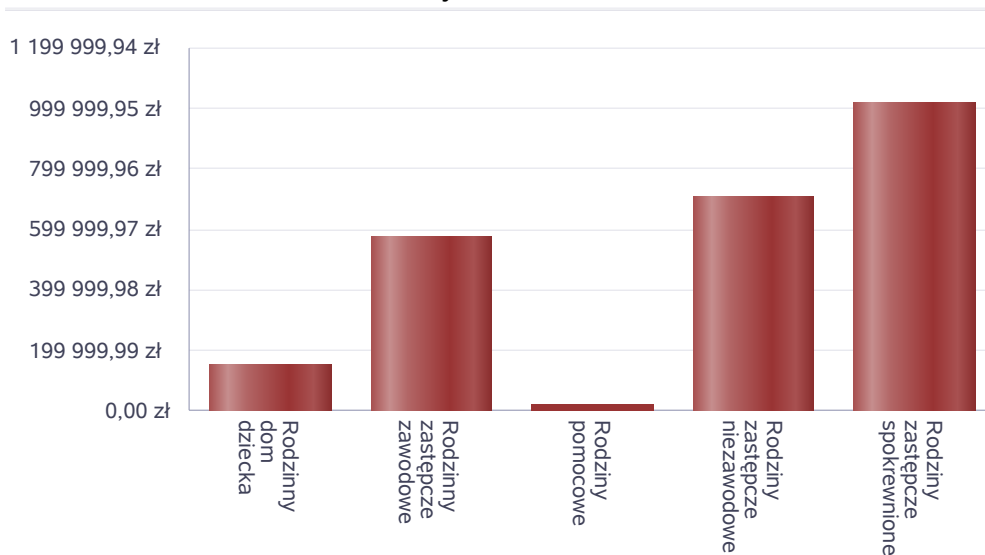
Liczba dzieci

Kwoty świadczeń ze względu na typ rodziny, w której umieszczono dziecko w 2018 roku.

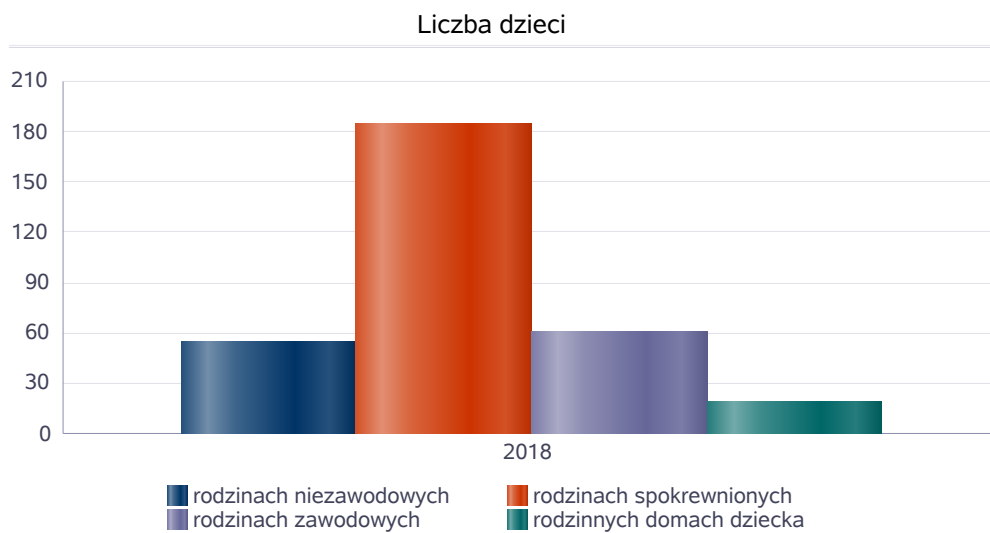
Rodzaj świadczenia	Rodzinny dom dziecka	Rodzinny zastępcze zawodowe	Rodziny pomocowe	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze spokrewnione
Wydatki na świadczenia dla rodzin zastępczych lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka	153 625,00 zł	575 869,00 zł	19 518,00 zł	704 323,00 zł	1 018 146,00 zł

Kwoty świadczeń

Średniomiesięczna liczba dzieci umieszczonych w różnych typach pieczy zastępczej uprawnionych do otrzymywania dodatku wychowawczego w 2018 roku.

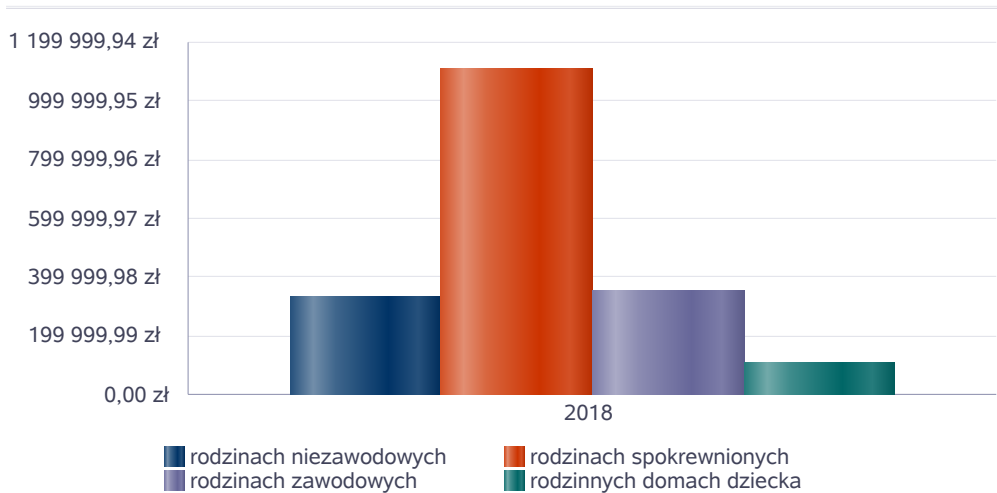
Forma pieczy w	Liczba dzieci
rodzinach spokrewnionych	185
rodzinach niezawodowych	55
rodzinach zawodowych	61
rodzinnych domach dziecka	19

Kwoty świadczeń dodatku wychowawczego w różnych typach pieczy zastępczej w 2018 roku.

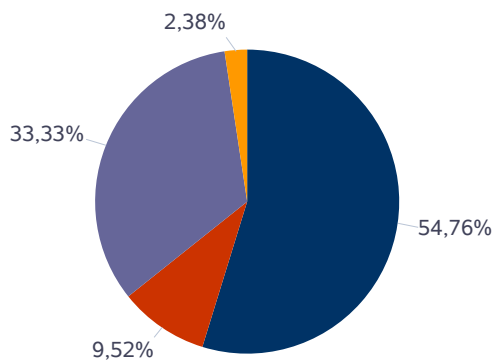
Forma pieczy w	Wydatki narastająco od początku roku
rodzinach spokrewnionych	1 107 582,00 zł
rodzinach niezawodowych	335 478,00 zł
rodzinach zawodowych	356 075,00 zł
rodzinnych domach dziecka	112 379,00 zł

Wydatki

Wskaźnik obrazujący strukturę liczby osób usamodzielnionych w rozbiciu na pełnoletnie osoby opuszczające rodziny zastępcze, pełnoletnie osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze, pełnoletnie osoby opuszczające instytucje, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w 2018 roku.

Grupa	Odływ z instytucjonalnej pieczy zastępczej	Odływ z rodzin zastępczych niezawodowych	Odływ z rodzin zastępczych spokrewnionych	Odływ z rodzin zastępczych zawodowych	Odływ z rodzinnych domów dziecka
Dzieci powyżej 18 roku życia	23	4	14	0	1

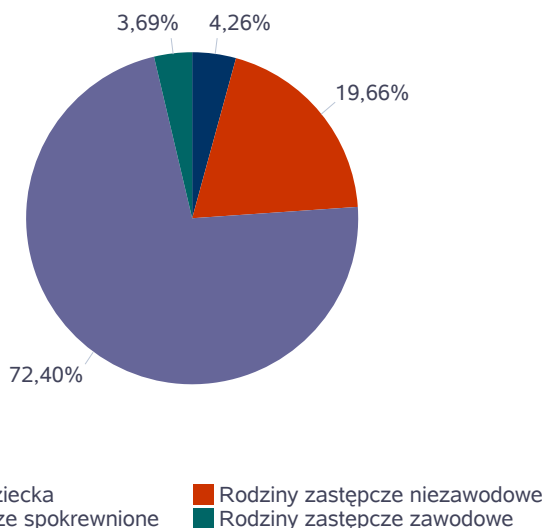

- Odływ z instytucjonalnej pieczy zastępczej
- Odływ z rodzin zastępczych niezawodowych
- Odływ z rodzin zastępczych spokrewnionych
- Odływ z rodzin zastępczych zawodowych
- Odływ z rodzinnych domów dziecka

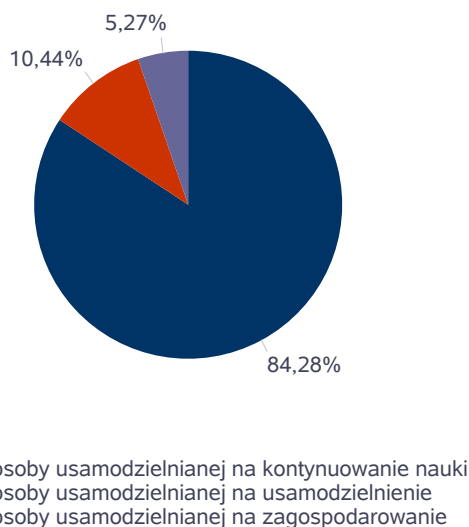
Wskaźnik obrazujący kwotę w złotych ogółem świadczeń na usamodzielnienia w rozbiciu na pełnoletnie osoby opuszczające rodziny zastępcze, pełnoletnie osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze, pełnoletnie osoby opuszczające instytucje, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w 2 018 roku.

Rodzaj usamodzielnienia	Rodzinny dom dziecka	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze zawodowe
Pomoc dla osoby usamodzielnianej na kontynuowanie nauki	5 786,00 zł	48 680,00 zł	188 091,00 zł	9 468,00 zł
Pomoc dla osoby usamodzielnianej na usamodzielnienie	6 939,00 zł	6 939,00 zł	17 350,00 zł	0,00 zł
Pomoc dla osoby usamodzielnianej na zagospodarowanie	0,00 zł	3 154,00 zł	11 039,00 zł	1 577,00 zł

Procentowy udział wydatków wg rodzaju placówki

Procentowy udział wydatków wg rodzaju usamodzielnienia

**POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR
(w całym okresie sprawozdawczym)**

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba osób korzystających z usług	1	24	10	18
USAMODZIELNIENIE				
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE INSTYTUCJE O KTÓRYCH MOWA W ART. 88 UST.1 USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	2	27	17	10
Kwota świadczeń w złotych	3	96 234	73 367	73 367
W TYM: (od poz. 4 do poz. 9)				
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE				
Liczba osób	4	2	4	4
Kwota świadczeń w złotych	5	6 888	12 259	12 259
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI				
Liczba osób	6	23	17	17
Kwota świadczeń w złotych	7	65 092	55 526	55 526
POMOC PIENIĘŻNA NA ZAGOSPODAROWANIE				
Liczba osób	8	11	3	3
Kwota świadczeń w złotych	9	22 386	5 166	5 166
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatu)	10	1 479 961	1 486 812	1 548 012
POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ				
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	11	67	54	54
Wartość dofinansowania w złotych	12	321 542	280 835	300 000
TURNUSY REHABILITACYJNE				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	13	329	305	228
Wartość dofinansowania w złotych	14	342 621	343 310	347 000
ZAOPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	15	466	474	460
Wartość dofinansowania w złotych	16	793 028	833 208	865 012
PROGRAM "AKTYWNY SAMORZĄD"				
Liczba świadczeń	17	141	120	141
Wartość dofinansowania w złotych	18	429 732	422 968	450 000
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI				
Liczba dofinansowanych imprez	19	7	6	7
Liczba niepełnosprawnych uczestników	20	218	191	216
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	21	28 587	29 459	36 000
DOFINANSOWANIE USŁUG TŁUMACZA JĘZYKA MIGOWEGO LUB TŁUMACZA - PRZEWODNIKA				
Wartość dofinansowania w złotych	22	0	0	0

4. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

Liczba pobierających w roku oceny zasiłek wychowawczy wyniosła 10 680 rodzin. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta zmalała o 536 rodzin (co stanowi spadek o 5% w stosunku do roku poprzedniego). Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie zasiłku wychowawczego wyniosła 75 697 708 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zmalała o 2 679 456 zł. Liczba pobierających w roku oceny zasiłek rodzinny wyniosła 4 385 rodzin. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta wzrosła o 397 rodzin (co stanowi wzrost o 10% w stosunku do roku poprzedniego). Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie zasiłku rodzinnego wyniosła 8 674 026 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 786 069 zł.

Z roku na rok spada liczba gospodarstw domowych korzystających z dofinansowania do czynszu, których najemcy składają wniosek o dodatek energetyczny.

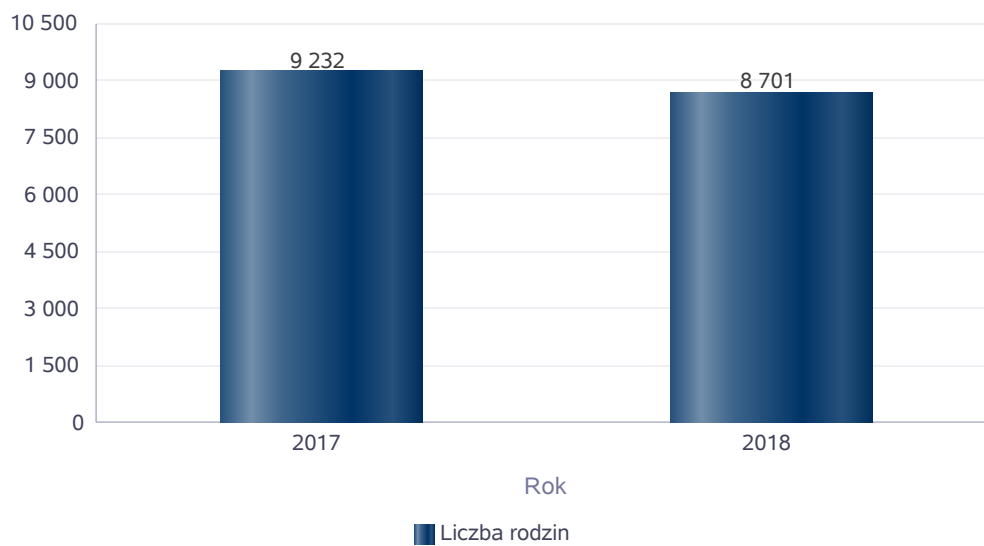
Poniżej prezentujemy w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące: liczby rodzin, które otrzymały świadczenie wychowawcze w ciągu roku, kwoty świadczenia wychowawczego w ciągu roku, liczby rodzin i kwoty świadczeń w zakresie zasiłków rodzinnych, dodatków do zasiłków rodzinnych, jednorazowych dodatków z tytułu urodzenia się dziecka, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, liczby i kwot świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłku pielęgnacyjnego, zasiłku pielęgnacyjnego dla niepełnosprawnego dziecka, dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 lat o różnych stopniach niepełnosprawności, zasiłku pielęgnacyjnego dla osób, które ukończyły 75 lat, specjalnego zasiłku opiekuńczego, zasiłku dla opiekuna, świadczeń alimentacyjnych.

Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego.

Rok	Liczba rodzin
2017	9 232
2018	8 701

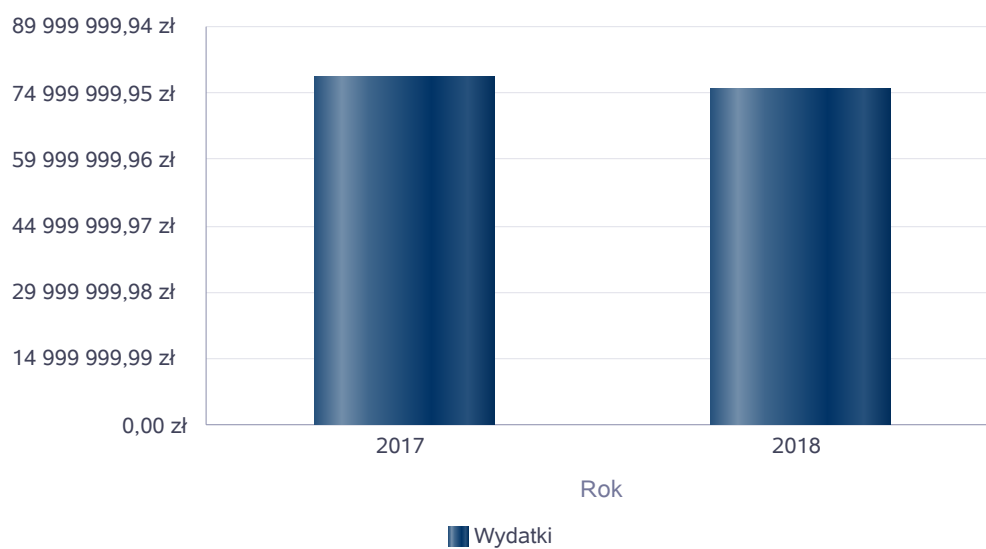
Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych

Świadczenie wychowawcze - kwota świadczeń.

Rok	Wydatki
2017	78 377 164,00 zł
2018	75 697 708,00 zł

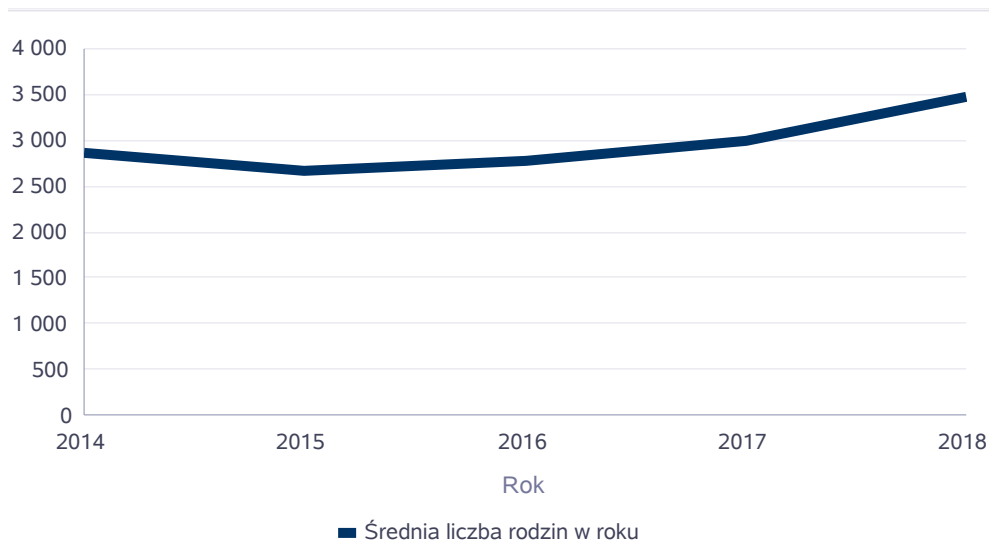
Świadczenie wychowawcze - kwota świadczeń

Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka.

	Liczba rodzin				
	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami	2 864	2 660	2 778	2 994	3 463

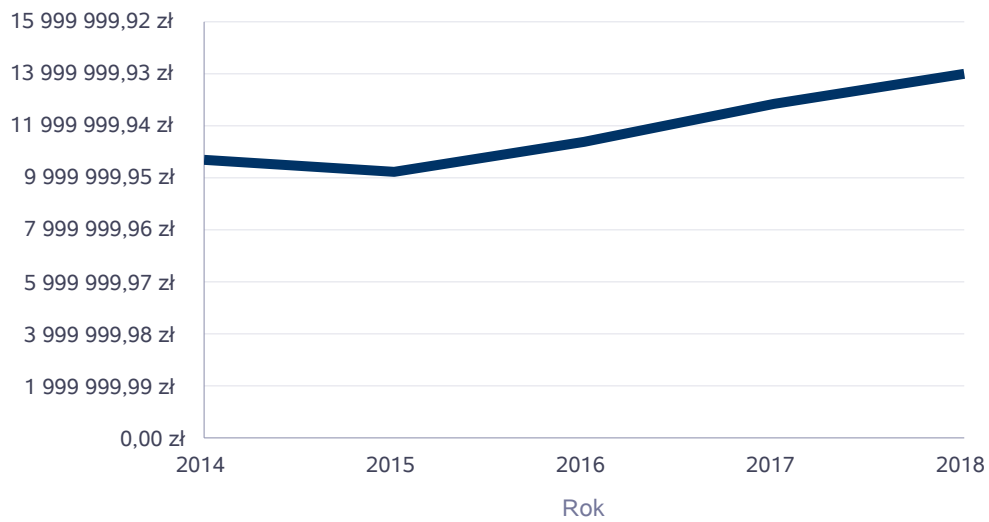
Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami

Kwotę zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami ogółem wypłaconych w ciągu roku.

Rok	Kwota
2014	10 723 809,00 zł
2015	10 197 797,00 zł
2016	11 362 932,39 zł
2017	12 844 848,09 zł
2018	13 969 228,20 zł

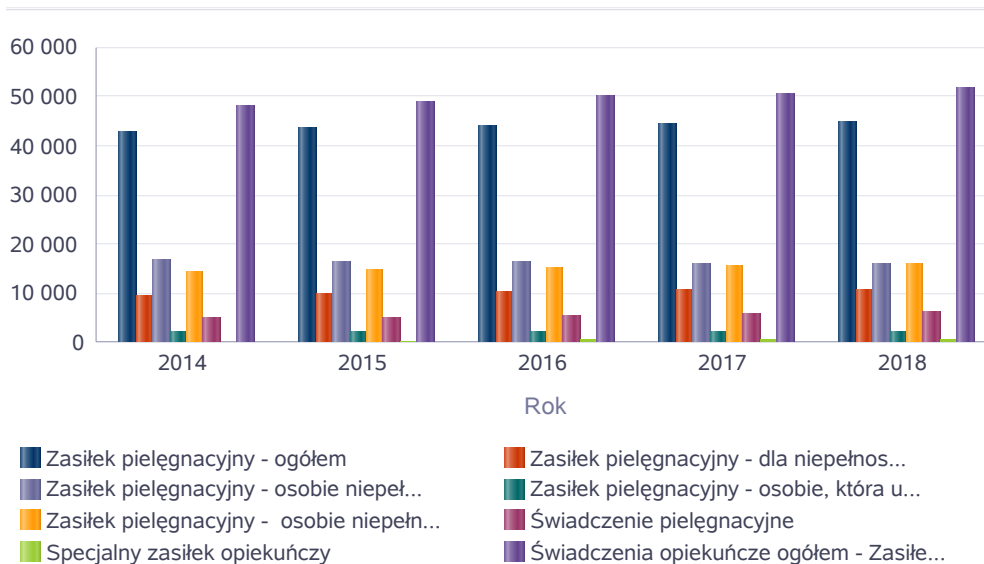
Kwota zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka

Liczba świadczeń: świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka, dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 lat o różnych stopniach niepełnosprawności, zasiłek pielęgnacyjny dla osób, które ukończyły 75 lat, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna.

Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń				
	2014	2015	2016	2017	2018
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	42 795	43 433	43 872	44 211	44 734
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	9 543	9 845	10 161	10 521	10 718
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	16 654	16 468	16 228	15 950	15 995
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	2 259	2 230	2 138	2 130	2 124
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	14 339	14 890	15 345	15 610	15 897
Świadczenie pielęgnacyjne	5 092	5 185	5 480	5 750	6 331
Specjalny zasiłek opiekuńczy	102	254	501	663	534
Świadczenia opiekuńcze ogółem - Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	47 989	48 872	49 853	50 624	51 599

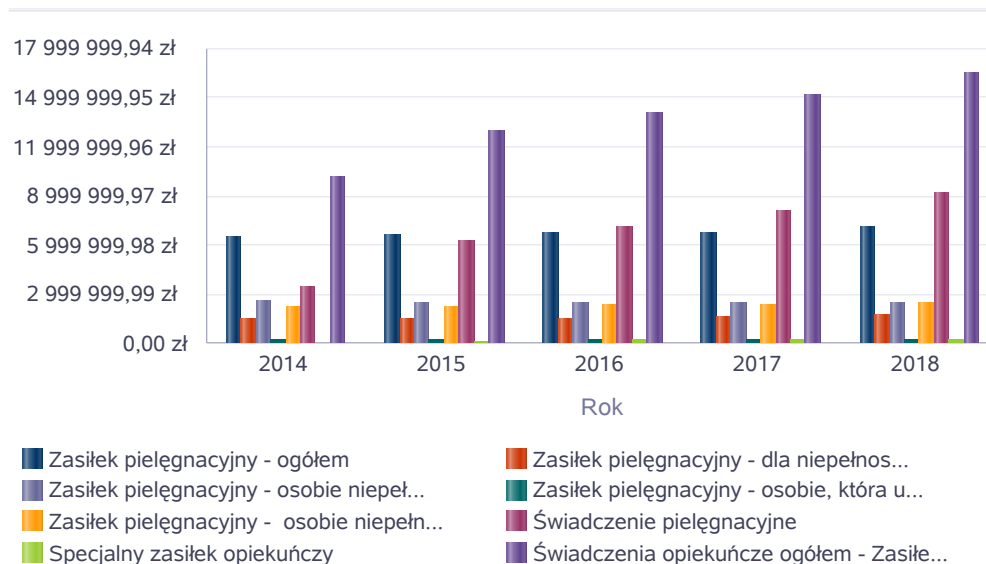
Liczba świadczeń

Kwota świadczeń: świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka, dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 lat o różnych stopniach niepełnosprawności, zasiłek pielęgnacyjny dla osób które ukończyły 75 lat, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna.

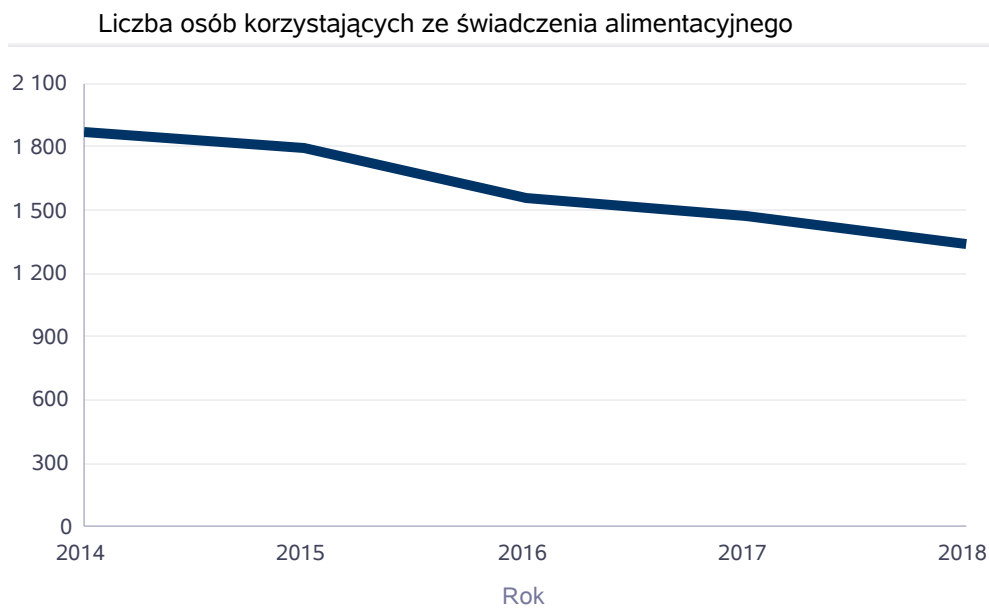
Świadczenia opiekuńcze	Kwota świadczeń				
	2014	2015	2016	2017	2018
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	6 547 635,00 zł	6 645 249,00 zł	6 712 416,00 zł	6 764 283,00 zł	7 067 353,00 zł
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	1 460 079,00 zł	1 506 285,00 zł	1 554 633,00 zł	1 609 713,00 zł	1 691 571,00 zł
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	2 548 062,00 zł	2 519 604,00 zł	2 482 884,00 zł	2 440 350,00 zł	2 527 514,00 zł
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	345 627,00 zł	341 190,00 zł	327 114,00 zł	325 890,00 zł	335 623,00 zł
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	2 193 867,00 zł	2 278 170,00 zł	2 347 785,00 zł	2 388 330,00 zł	2 512 645,00 zł
Świadczenie pielęgnacyjne	3 499 991,00 zł	6 210 854,00 zł	7 110 898,00 zł	8 057 617,00 zł	9 117 960,00 zł
Specjalny zasiłek opiekuńczy	53 040,00 zł	131 179,00 zł	259 077,00 zł	342 753,00 zł	279 837,00 zł
Świadczenia opiekuńcze ogółem - Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	10 100 666,00 zł	12 987 282,00 zł	14 082 391,00 zł	15 164 653,00 zł	16 465 150,00 zł

Kwota świadczeń

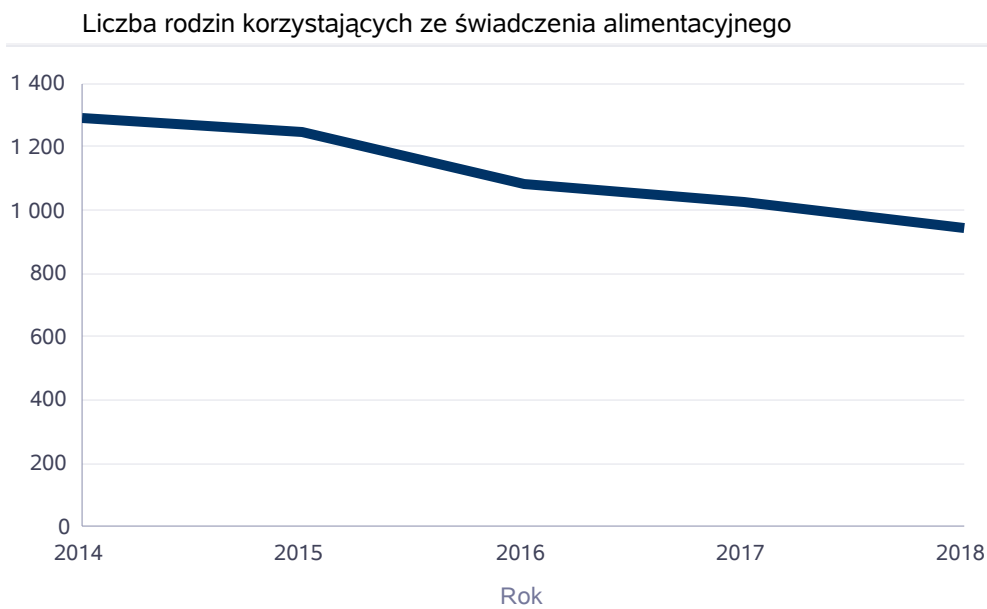
Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w poszczególnych latach.

	Liczba osób				
	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego	1 873	1 795	1 555	1 476	1 344

Liczba rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w poszczególnych latach.

	Liczba rodzin				
	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego	1 294	1 245	1 085	1 025	945

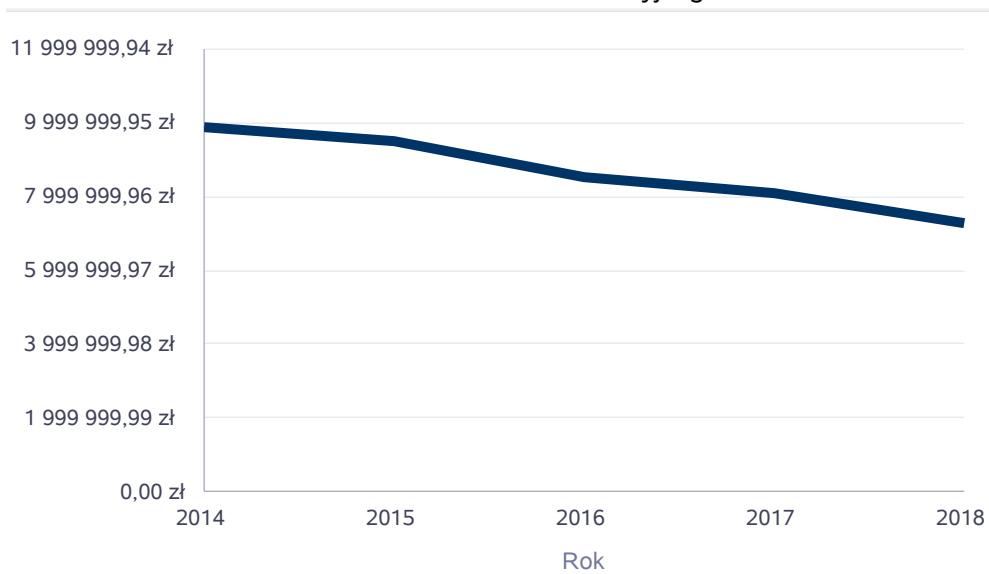

Kwota świadczeń z funduszu alimentacyjnego w poszczególnych latach.

	Kwota				
	2014	2015	2016	2017	2018
Ogólna kwota świadczeń z funduszu alimentacyjnego	9 887 609,00 zł	9 478 679,00 zł	8 544 416,00 zł	8 083 695,00 zł	7 262 313,00 zł

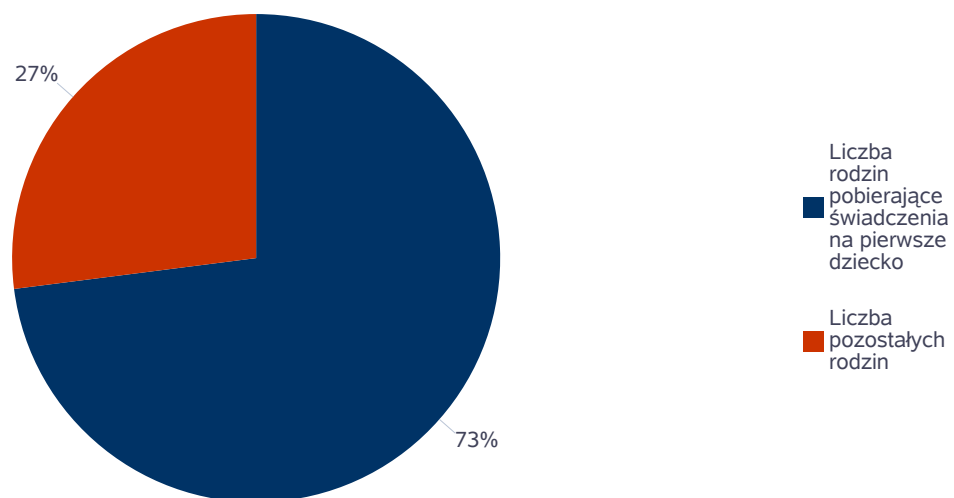
Kwota świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Świadczenia 500+ przyznane na pierwsze dziecko

Udział rodzin otrzymujących świadczenie na pierwsze dziecko w relacji do ogółu rodzin otrzymujących świadczenie.

Liczba rodzin pobierające świadczenia na pierwsze dziecko	Liczba pozostałych rodzin	Wskaźnik
6 350	2 351	73%

INNE RODZAJE POMOCY I ŚWIADCZEŃ

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019
DODATKI MIESZKANIOWE				
Liczba gospodarstw domowych	1	5 315	4 751	4 600
Kwota świadczeń w złotych	2	11 981 745	10 608 471	10 000 000
DODATKI ENERGETYCZNE				
Liczba gospodarstw domowych	3	1 639	1 416	1 350
Kwota świadczeń w złotych	4	190 982	172 800	165 121

5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna, świadczona przez placówki pomocy społecznej. W mieście Sosnowiec prowadzą działalność następujące instytucje pomocy społecznej, finansowane z budżetu gminy:

10 ośrodków wsparcia:

- 2 środowiskowe domy samopomocy (ŚDS dla osób z zaburzeniami psychicznymi „Salve” oraz ŚDS dla osób niepełnosprawnych intelektualnie przy ul. Grota-Roweckiego), od grudnia 2019 roku planuje się zwiększenie liczby miejsc o 60,
- 3 dzienne domy pomocy społecznej (DDPS dla osób w podeszłym wieku z siedzibami przy ul. Szybkowej i Szymanowskiego, DDPS Senior+ przy ul. Żeromskiego i DDPS dla osób z niepełnosprawnością intelektualną przy ul. Grota-Roweckiego),
- Ośrodek Opiekuńczy dla Bezdomnych przy ul. Piotrkowskiej,
- Ogrzewalnia przy ul. Piotrkowskiej (2 osoby zatrudnione na umowę zlecenie),
- Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży przy ul. Szymanowskiego 5a działający od 1 czerwca 2018 roku,
- Stołówka Środowiskowa przy ul. Szymanowskiego i Pl. Kościuszki,
- Noclegownia Caritas „Spokojna Noc” przy ul. Kaliskiej.

Pozostałe instytucje:

- 2 domy pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym,
- mieszkania chronione dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze (23 miejsca) oraz mieszkanie chronione przeznaczone dla osób starszych i niepełnosprawnych (5 miejsc),
- ośrodek interwencji kryzysowej,
- w strukturach MOPS działa Klub Integracji Społecznej realizujący zadania z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej, skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych społecznie,
- 2 warsztaty terapii zajęciowej prowadzone przez organizacje pozarządowe (Fundację im. Brata Alberta oraz Towarzystwo Przyjaciół Dzieci),
- łazienka dla osób bezdomnych,

Miejskie zasoby pomocowe uzupełnia mieszkanie readaptacyjne dla osób niepełnosprawnych intelektualnie przy ul. Niweckiej oraz mieszkanie wspierające dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, w tym szczególnie dla osób z autyzmem, z terenu miasta Sosnowca przy ul. Chemicznej.

W 2018 roku w ramach projektu „Tacy sami, bez ściany między nami” współfinansowanego ze środków EFS w ramach RPO WSL (Poddziałanie 9.1.6 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym) realizowanego przez MOPS, uruchomiono mieszkanie treningowe przy ul. Małachowskiego 36. Mieszkanie jest niezbędnym elementem

systemu wsparcia, mającego na celu zmniejszenie dysproporcji w poziomie życia mieszkańców niepełnosprawnych i pełnosprawnych, zapobiegającego niepożądanym zjawiskom społecznym (wykluczeniu, marginalizacji), poprzez stworzenie spójnego i efektywnego systemu edukacji oraz rehabilitacji społecznej. Z mieszkania w roku oceny skorzystało 6 osób. W projekcie w latach 2019-2020 planuje się objęcie wsparciem w ramach mieszkania maksymalnie 60 osób. Jednorazowo w mieszkaniu w trybie całodobowym przebywać będzie 6 osób przez okres 3-6 miesięcy. Dodatkowo w ramach funkcjonowania mieszkania będzie prowadzona świetlica i zajęcia terapeutyczne w systemie dziennym dla kolejnych 6 osób, również w cyklach 3-6 miesięcznych.

W Sosnowcu działają dwie placówki wsparcia dziennego prowadzone przez Zgromadzenie Zakonne Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus w Sosnowcu przy ul. Matki Teresy Kierocińskiej oraz przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Dom Aniołów Stróżów”.

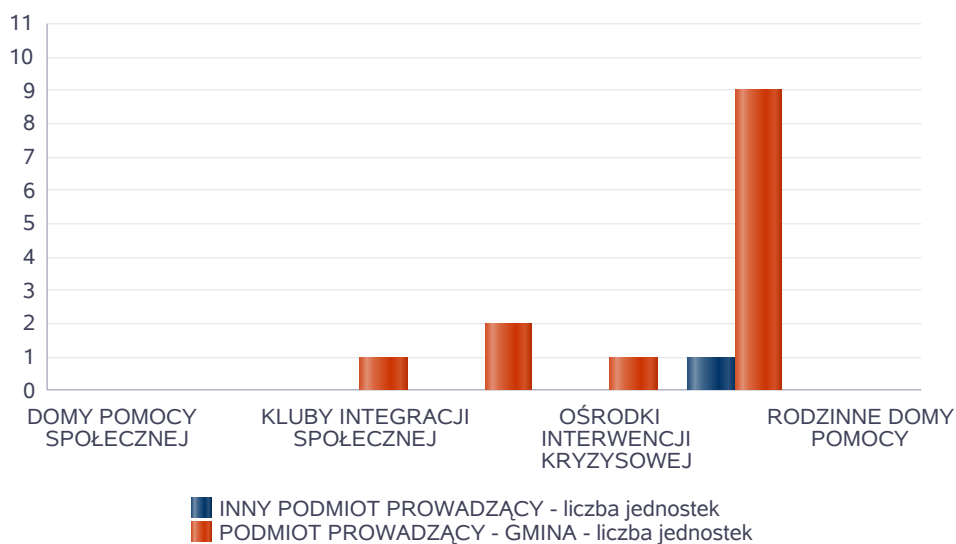
Mimo, iż Sosnowiec dysponuje dużym zapleczem instytucjonalnym pomocy i wsparcia, nie zabezpiecza ono wystarczająco potrzeb mieszkańców. Największe potrzeby dotyczą liczby miejsc w lokalnych domach pomocy społecznej oraz domach których Miasto na swoim terenie nie posiada: dla osób przewlekle somatycznie chorych, przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie a także niepełnosprawnych fizycznie.

Poniżej prezentujemy w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące: liczby placówek w podziale na typ i instytucje prowadzącą, liczby miejsc i liczby osób korzystających z placówek, wskaźnik nasycenia usługami w postaci środowiskowych domów samopomocy, mieszkań chronionych. Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna, świadczona przez placówki pomocy społecznej.

Liczba jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej o zasięgu lokalnym i o zasięgu ponadgminnym w podziale na instytucję prowadząc w 2018 roku

Jednostka	INNY PODMIOT PROWADZĄCY - liczba jednostek	PODMIOT PROWADZĄCY - GMINA - liczba jednostek
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	0	0
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA	0	0
KLUBY INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	0	1
MIESZKANIA CHRONIONE	0	2
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	0	1
OŚRODKI WSPARCIA	1	9
RODZINNE DOMY POMOCY	0	0

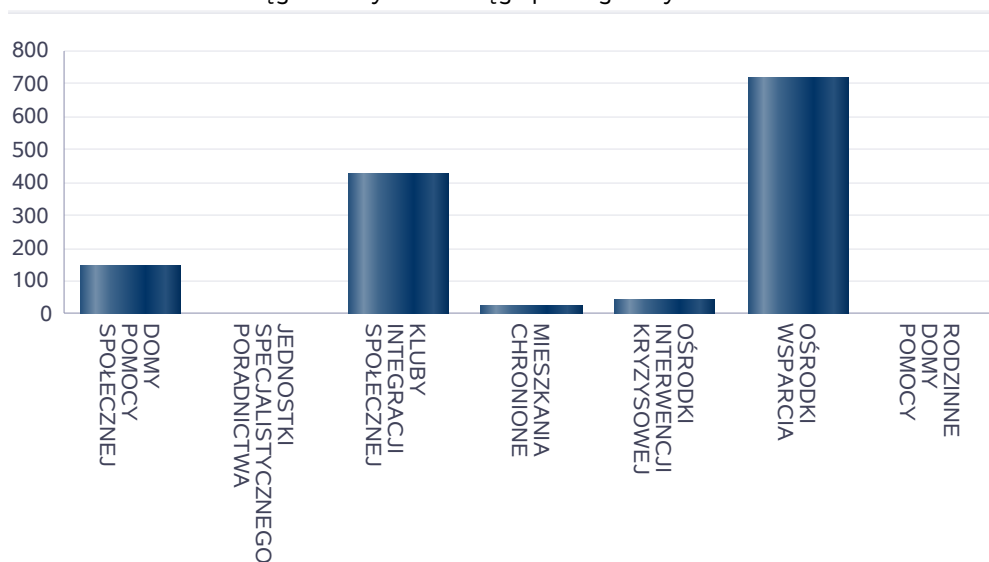
Liczba jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej

Liczba miejsc w jednostkach organizacyjnych pomocy i integracji społecznej o zasięgu lokalnym i o zasięgu ponadgminnym w 2018 roku.

Rodzaj placówki	
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	150
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA	0
KLUBY INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	426
MIESZKANIA CHRONIONE	28
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	42
OŚRODKI WSPARCIA	720
RODZINNE DOMY POMOCY	0

Liczba miejsc w jednostkach organizacyjnych pomocy i integracji społecznej o zasięgu lokalnym i o zasięgu ponadgminnym

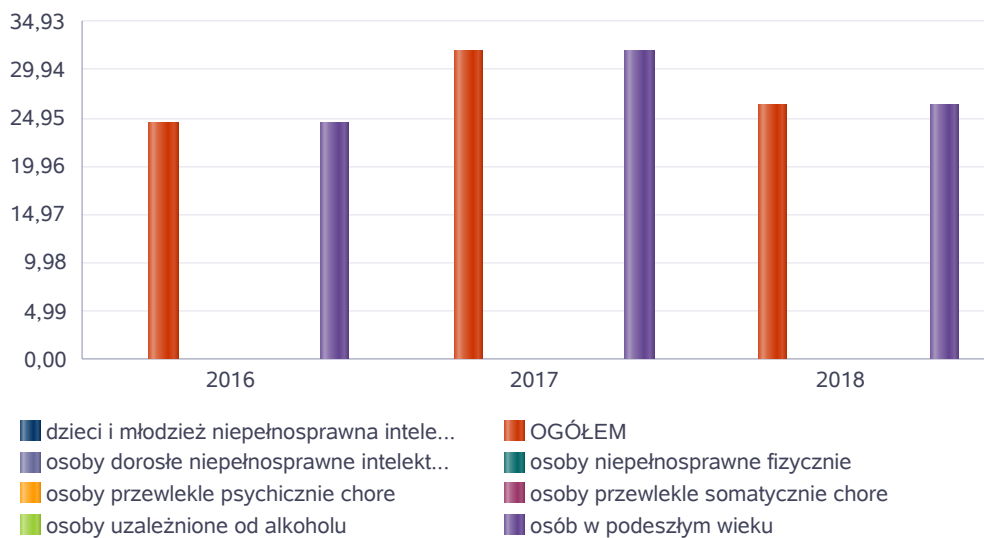

Nasylenie usługami w DPS-ach.

Wskaźnik obliczany jako stosunek liczby osób umieszczonych w DPS pomnożony przez 100 do sumy liczby osób umieszczonych w DPS i liczby oczekujących.

Grupa osób	Wskaźnik nasycenia usługami w DPS-ach wyrażony w %		
	2016	2017	2018
OGÓŁEM	24,43	31,79	26,21
osób w podeszłym wieku	24,43	31,79	26,21
osoby przewlekle somatycznie chore			
osoby przewlekle psychicznie chore			
osoby dorosłe niepełnosprawne intelektualnie			
dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie			
osoby niepełnosprawne fizycznie			
osoby uzależnione od alkoholu			

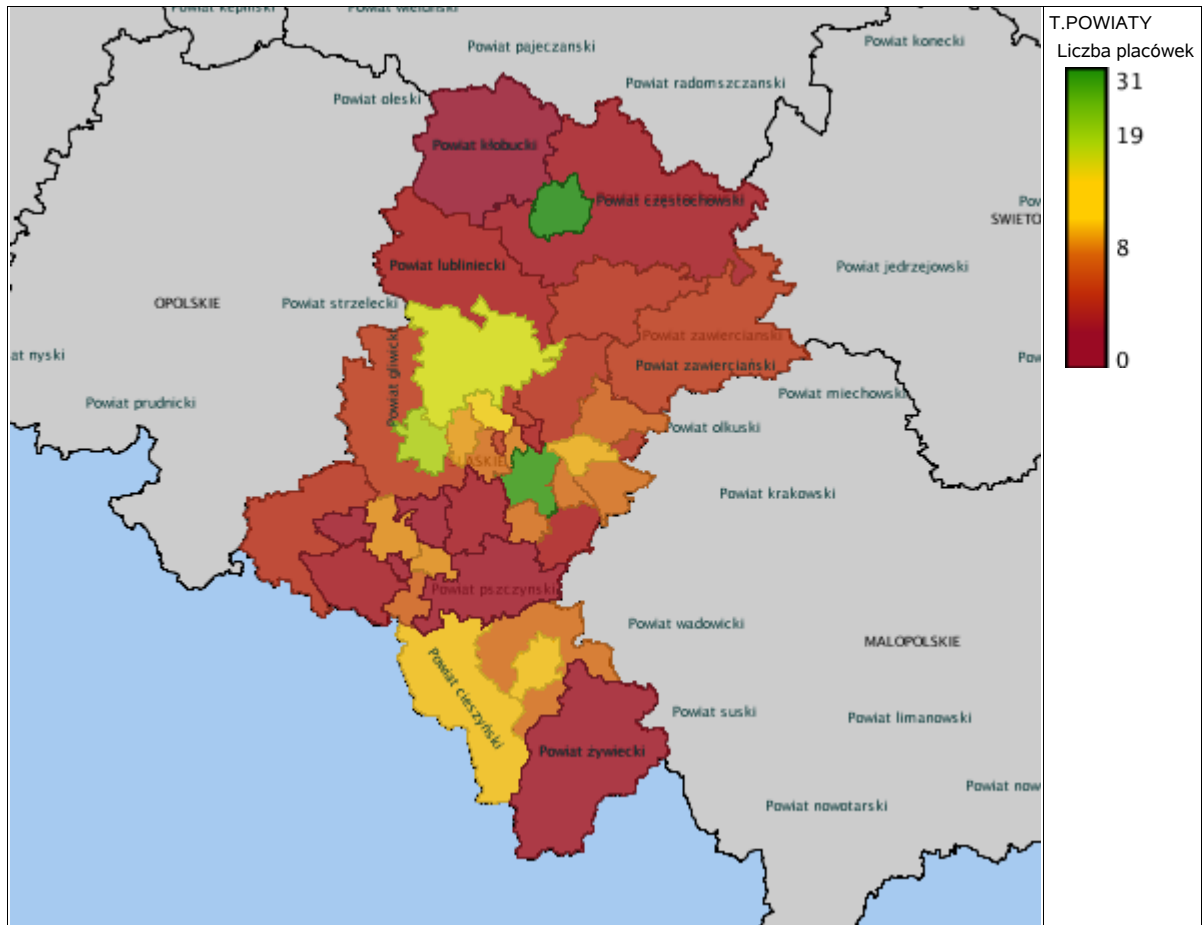
Nasylenie usługami w DPS-ach

Rozmieszczenie jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej o zasięgu lokalnym i o zasięgu ponadgminnym w 2018 roku .

Powiat	Ogółem	DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA	KLUBY INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	MIESZKANIA CHRONIONE	OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	OŚRODKI WSPARCIA	RODZINNE DOMY POMOCY
Powiat bielski (śląskie)	10	1	0	3	2	0	4	0
Powiat bieruńsko-lędziński	3	0	0	1	2	0	0	0
Powiat będziński	5	1	0	1	0	0	3	0
Powiat cieszyński	15	2	1	1	6	1	4	0
Powiat częstochowski	2	0	0	0	0	0	2	0
Powiat gliwicki	6	0	0	0	0	0	6	0
Powiat kłobucki	0	0	0	0	0	0	0	0
Powiat lubliniecki	3	1	0	0	0	0	2	0
Powiat m. Bielsko-Biała	15	0	0	0	7	0	8	0
Powiat m. Bytom	16	0	0	1	5	1	9	0
Powiat m. Chorzów	11	0	0	1	2	0	8	0
Powiat m. Częstochowa	31	0	0	0	13	1	17	0
Powiat m. Dąbrowa Górnicza	9	0	1	1	2	1	4	0
Powiat m. Gliwice	21	0	1	0	8	1	11	0
Powiat m. Jastrzębie-Zdrój	9	1	0	0	6	0	2	0
Powiat m. Jaworzno	10	0	0	0	3	1	6	0
Powiat m. Katowice	29	0	1	0	3	3	21	1
Powiat m. Mysłowice	10	0	0	0	2	1	7	0
Powiat m. Piekary Śląskie	5	0	0	1	0	0	4	0
Powiat m. Ruda Śląska	10	0	0	1	4	1	4	0
Powiat m. Rybnik	12	1	0	0	4	1	6	0
Powiat m. Siemianowice Śląskie	3	0	0	1	1	0	1	0
Powiat m. Sosnowiec	14	0	0	1	2	1	10	0
Powiat m. Tychy	10	0	0	0	3	0	7	0
Powiat m. Zabrze	13	0	0	1	5	0	7	0
Powiat m. Świętochłowice	6	1	0	0	0	0	5	0
Powiat m. Żory	12	1	0	0	6	1	4	0
Powiat mikołowski	2	0	0	0	1	0	1	0
Powiat myszkowski	5	0	0	0	0	0	5	0
Powiat pszczyński	1	0	0	0	0	0	1	0
Powiat raciborski	5	0	0	0	3	0	2	0
Powiat rybnicki	1	0	0	1	0	0	0	0
Powiat tarnogórski	19	0	0	0	15	0	4	0
Powiat wodzisławski	2	0	0	0	1	0	1	0
Powiat zawierciański	6	0	0	0	0	0	6	0
Powiat żywiecki	1	0	0	0	0	0	1	0

ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY I WSPARCIA

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓLEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	745	720	720
Liczba osób korzystających	2	1 351	1 023	1 095
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	3	60	63	25
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	4	4	4
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	70	83	101
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	6	5 430 085	5 496 423	6 219 228
W TYM (z wierszy 1-6):				
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	7	98	98	158
Liczba osób korzystających	8	127	118	182
Liczba osób umieszczonych	9	35	23	83
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	10	60	49	10
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	27	30	48
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	12	1 942 988	1 766 232	2 260 725
DZIEENNE DOMY POMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	13	117	117	117
Liczba osób korzystających	14	144	157	157
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	15	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	16	14	15	17
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	17	985 505	1 033 999	1 211 692
KLUBY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	18	0	0	0
Liczba osób korzystających	19	0	0	0
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	20	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	0	0	0
NOCLEGOWNIE I SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	120	120	120
Liczba osób korzystających	24	321	261	276
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	25	36	20	22
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	26	16	16	16
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	27	915 421	1 108 735	1 242 818
OGRZEWALNIE				

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019
Liczba miejsc w placówkach ogółem	28	20	20	20
Liczba osób korzystających	29	183	177	190
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	30	2	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	31	42 062	43 138	56 400

ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY I WSPARCIA (c.d.)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	150	150	150
Liczba osób korzystających	2	198	173	173
Liczba osób umieszczonych	3	48	41	44
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	103	109	109
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	4	4	4
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	6	107	106	108
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	7	6 534 597	7 163 255	7 505 387
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓLEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	8	28	28	28
Liczba osób korzystających	9	27	40	40
Liczba osób umieszczonych	10	16	24	24
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	12	3	3	4
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	13	311 318	343 361	420 305
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓLEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	14	6	42	42
Liczba osób korzystających	15	115	109	109
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA				
Liczba osób korzystających	16	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	17	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	18	0	0	0
PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	19	20	47	27
Liczba osób korzystających	20	20	47	41
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	0	3	3
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	0	277 526	378 017

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019
PLACÓWKI OPIEKUNTCZO-WYCHOWAWCZE OGÓLEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	142	142	120
Liczba osób korzystających	24	192	159	132
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	120	113	113
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	7 695 913	7 288 483	7 542 985
W tym: PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	27	0	0	0
Liczba osób korzystających	28	0	0	0
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29	0	0	0
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	30	0	0	0
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	31	0	0	0
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	32	423	426	400
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	33	89	98	98
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	34	29	28	28
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	35	1 532 950	1 641 162	1 937 787
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	36	0	0	0

INNE INSTYTUCJE POMOCY I WSPARCIA

Rodzaj instytucji	Wyszczególnienie	Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019

6. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

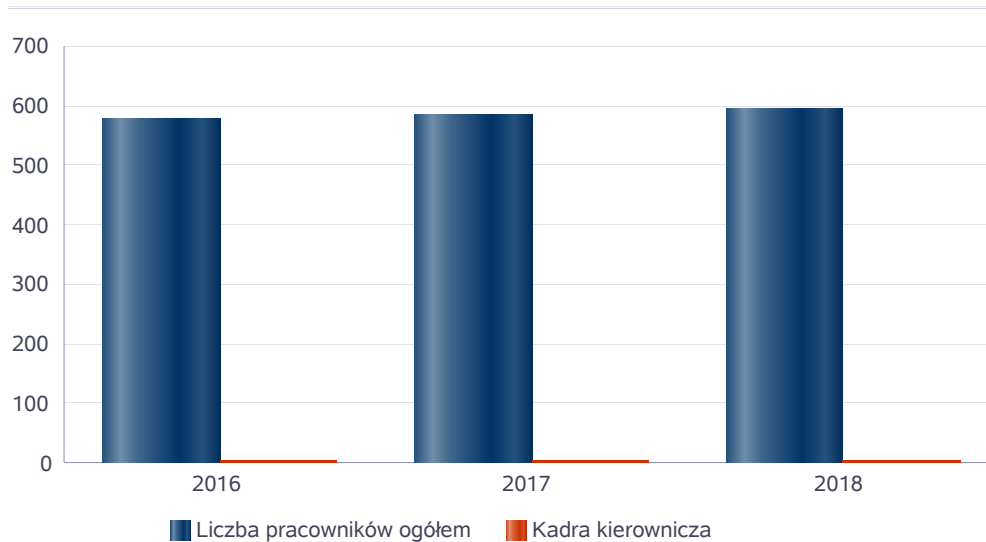
W roku oceny, kadra ośrodka pomocy społecznej liczyła 388 osób w tym: kadra kierownicza 3 osoby, pracownicy socjalni 122 osoby, pozostali pracownicy 261 osób. Spośród zatrudnionych w ośrodku pomocy społecznej pracowników 288 posiada wykształcenie wyższe, 43 wykształcenie średnie. Specjalizację I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 14 pracowników socjalnych. Wśród pracowników 3 osoby posiadają specjalizację z organizacji pomocy społecznej. Wykształcona kadra zapewnia profesjonalizm oraz gwarantuje wysoką jakość świadczonych usług.

Poniżej prezentujemy w formie graficznej szczegółowe dane dotyczące liczby pracowników jednostki w tym: kadry kierowniczej, pracowników socjalnych, wskaźnika specjalizacji pracowników socjalnych.

Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej - osoby zatrudnione.

Zatrudnieni	Liczba osób		
	2016	2017	2018
Ogółem we wszystkich rodzajach placówek	573	580	590
Kierownicy, dyrektorzy, zastępcy	4	5	4

Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej - osoby zatrudnione

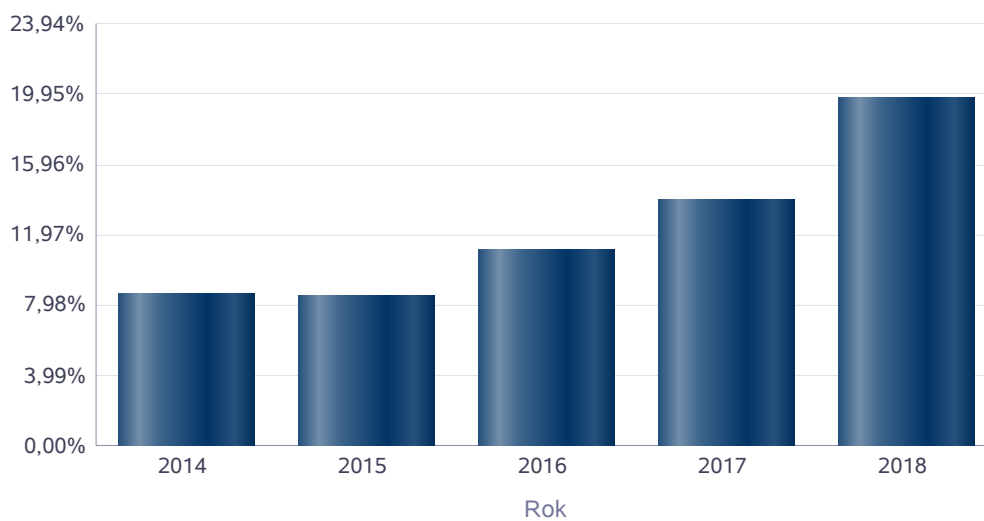

Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Wskaźnik obliczany jako stosunek liczby pracowników socjalnych posiadających specjalizację I lub II stopnia w zawodzie pracownik socjalny do liczby wszystkich pracowników socjalnych.

Rok	Wskaźnik
2014	8,62%
2015	8,55%
2016	11,11%
2017	13,95%
2018	19,67%

Stosunek liczby pracowników socjalnych posiadających specjalizację I lub II stopnia w zawodzie pracownik socjalny do liczby wszystkich...

Czy ośrodek spełnia ustawowy warunek 1 pracownik socjalny na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i co najmniej 3 pracowników socjalnych.

Rok	Czy spełniony warunek ustawy dot. pracowników socjalnych	Liczba mieszkańców wg GUS	Liczba rodzin w gminie	Liczba pracowników socjalnych
2016	Tak	205 873	5 414	126
2017	Tak	204 013	4 786	129
2018	Tak	203 094	4 616	122

6.1. Zatrudnienie pomocnicze w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej

Zatrudnienie pomocnicze w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej w roku oceny kształtowało się na następującym poziomie: liczba wolontariuszy wyniosła 62 osoby, staże odbywało 15 osób.

Oferta pomocowa Ośrodka uzupełniana jest działaniami wolontaryjnymi. Działania te prowadzone są głównie w jednostkach pomocy społecznej i w miejscu zamieszkania podopiecznych. W ramach pomocy indywidualnej wolontariusze m.in.: pomagają osobom starszym i niepełnosprawnym w codziennych czynnościach, wypełniają czas wolny, pomagają w dotarciu do lekarza. Pracując indywidualnie z dziećmi oraz z rodzinami pomagają m.in.: w organizowaniu czasu wolnego, w nauce, w opiece nad dziećmi. Dodatkowo wolontariusze biorą czynny udział w różnego rodzaju projektach, tak o zasięgu lokalnym jak i ogólnopolskim, jak również współorganizują lub wspierają działania innych podmiotów działających na rzecz poprawy życia lokalnych społeczności. W roku oceny działalność Ośrodka wspierało 62 wolontariuszy.

Poniżej prezentujemy w formie graficznej szczegółowe dane dotyczące wskaźnika zatrudnienia subsydiowanego w jednostce.

6.2. Zespoły pracy socjalnej i integracji społecznej w jednostce pomocy społecznej

W 2018 roku w jednostce pomocy społecznej funkcjonowały 4 Zespoły pracy socjalnej i integracji społecznej, które liczyły 161 osób, w tym 89 pracowników socjalnych oraz 15 specjalistów, o których mowa w artykule 110 ustęp 3 ustawy o pomocy społecznej.

Zespoły powstały w wyniku reorganizacji w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w ramach projektu „Działamy dla ludzi - przez ludzi”. Projekt jest realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014 – 2020, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.5. Skuteczna pomoc społeczna współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego. Wdrażanie usprawnień organizacyjnych ma wpływ na podniesienie standardów pracy Ośrodka.

7. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego

W gminie Sosnowiec środki finansowe wydatkowane na zadania z zakresu polityki społecznej wyniosły w 2018 roku 239 584 794 zł. Poziom wydatków w stosunku do roku poprzedniego wzrósł o 10 633 381 zł. (co stanowi 4,43%). W dziale 855 – Rodzina wydatkowano 157 778 799 zł, co stanowi 65,8% ogólnych wydatków w zakresie polityki społecznej. W dziale 852 - Pomoc społeczna wydatkowano 70 113 888 zł, co stanowi 29,2% ogólnych wydatków w zakresie polityki społecznej. W dziale 851 - Ochrona zdrowia wydatkowano 4 391 191 zł, co stanowi 1,83% ogólnych wydatków w zakresie polityki społecznej. W dziale 854 - Edukacja i opieka wychowawcza wydatkowano 1 171 155 zł, co stanowi 0,48% ogólnych wydatków w zakresie polityki społecznej. Najwięcej środków wydano na następujące pozycje budżetowe:

- 85501 - Świadczenie wychowawcze - 76 864 008 zł,
- 85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego - 47 858 531 zł,
- 85202 - Domy pomocy społecznej - 17 210 806 zł.

WYDATKI W OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W JEDNOSTKACH SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

- 855 - RODZINA
- 852 - POMOC SPOŁECZNA
- 853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ
- 851 - OCHRONA ZDROWIA
- 854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA

WYDATKI W OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W OPS / PCPR

- 855 - RODZINA
- 852 - POMOC SPOŁECZNA
- 853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ
- 854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA
- 851 - OCHRONA ZDROWIA

ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻECIE JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO (zadania własne i zadania zlecone)

W złotych

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019
OGÓLEM				
OGÓLEM (działy)	1	228 951 413	239 584 794	266 235 026
W tym: w budżecie OPS/PCPR	2	191 685 097	197 019 984	204 618 502
851 - OCHRONA ZDROWIA				
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	3	330 749	454 993	491 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	4	0	0	0
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	5	4 773 371	3 936 198	5 209 628
w tym: w budżecie OPS / PCPR	6	26 238	18 215	20 000
852 - POMOC SPOŁECZNA				
85202 - Domy pomocy społecznej	7	15 256 098	17 210 806	18 874 827
w tym: w budżecie OPS / PCPR	8	7 834 099	9 378 906	11 269 440
85203 - Ośrodki Wsparcia	9	4 143 425	4 706 371	5 092 224
w tym: w budżecie OPS / PCPR	10	0	0	0
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	11	77 601	67 236	86 079
w tym: w budżecie OPS / PCPR	12	57 297	58 776	70 851
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	13	922 752	976 643	363 557
w tym: w budżecie OPS / PCPR	14	903 997	967 313	355 983
85214 - Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	15	5 148 701	4 405 207	4 566 107
w tym: w budżecie OPS / PCPR	16	5 128 540	4 384 543	4 548 854
85215 - Dodatki mieszkaniowe	17	12 911 365	11 488 767	10 950 463
w tym: w budżecie OPS / PCPR	18	12 911 277	11 488 767	10 950 463
85216 - Zasiłki stałe	19	4 172 130	4 092 123	4 514 208
w tym: w budżecie OPS / PCPR	20	4 131 926	4 030 089	4 514 208
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	21	0	0	0
w tym: w budżecie OPS/PCPR	22	0	0	0
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	23	12 830 732	14 024 152	15 223 133
w tym: w budżecie OPS/PCPR	24	12 830 732	14 024 152	15 223 133
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	25	607 151	585 563	435 497
w tym: w budżecie OPS / PCPR	26	22 888	23 452	29 200
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	27	4 016 452	4 525 041	5 734 540
w tym: w budżecie OPS / PCPR	28	4 016 452	4 524 791	5 734 290
85230 - Pomoc w zakresie dożywiania	29	3 735 910	3 381 141	3 177 088
w tym: w budżecie OPS / PCPR	30	3 726 919	3 372 141	2 957 088
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	31	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	32	0	0	0
W tym (z wiersza 31): Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą)	33	0	0	0

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza 2019
w tym: w budżecie OPS / PCPR	34	0	0	0
85232 - Centra Integracji Społecznej	35	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	36	0	0	0
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	37	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	38	0	0	0
85295 - Pozostała działalność	39	5 066 217	4 650 838	6 661 236
w tym: w budżecie OPS / PCPR	40	1 875 794	1 704 631	3 405 292
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ				
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	41	441 379	189 611	225 796
w tym: w budżecie OPS / PCPR	42	0	0	0
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	43	604 432	674 870	771 203
w tym: w budżecie dyspozycji OPS / PCPR	44	604 432	674 870	771 203
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	45	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	46	0	0	0
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	47	1 093 640	5 265 280	17 420 448
w tym: w budżecie OPS / PCPR	48	284 301	540 310	846 166
854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA				
85415 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	49	1 298 848	1 073 882	1 040 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	50	1 159 163	1 038 719	1 040 000
85416 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	51	0	97 273	100 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	52	0	0	0
855 - RODZINA				
85501 - Świadczenie wychowawcze	53	79 606 710	76 864 008	77 140 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	54	79 556 328	76 712 213	77 140 000
85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	55	46 304 624	47 858 531	48 560 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	56	45 961 858	47 441 839	48 560 000
85504 - Wspieranie rodziny	57	1 068 062	7 001 859	7 184 665
w tym: w budżecie OPS / PCPR	58	1 068 062	6 769 779	6 902 312
85505 - Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	59	5 815 018	7 181 375	12 141 270
w tym: w budżecie OPS / PCPR	60	0	0	0
85506 - Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych	61	26 169	287 079	559 535
w tym: w budżecie OPS / PCPR	62	0	0	0
85507 - Dzienni opiekunowie	63	0	0	0
w tym: w budżecie OPS / PCPR	64	0	0	0
85508 - Rodziny zastępcze	65	10 282 098	10 460 589	10 994 455
w tym: w budżecie OPS / PCPR	66	9 247 159	9 498 289	9 909 449
85510 - Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	67	8 417 779	8 125 358	8 718 067
w tym: w budżecie OPS / PCPR	68	337 635	368 189	370 570

8. Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej polega na realizacji projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, udziału w konkursach ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej oraz na realizacji programów osłonowych. W roku oceny gmina Sosnowiec uczestniczyła: w 6 projektach z EFS, na łączną kwotę 2 043 163 zł, które objęły 530 osób, w 2 konkursach ogłaszanych przez MRPiPS, które objęły 34 osoby oraz w realizacji 1 programu osłonowego na łączną kwotę 20 332 zł, który objął 78 osób.

W roku oceny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizował następujące projekty współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 w ramach Osi Priorytetowej IX Włączenie społeczne:

Działanie 9.2 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 9.2.5. Rozwój usług społecznych:

- kontynuacja realizacji projektu pozakonkursowego „Rodzina działaniami silna”, skierowanego do dzieci umieszczonych bądź zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej oraz do dzieci z rodzin objętych asystenturą rodzinną. W projekcie w roku oceny wzięło udział 110 osób,
- od września 2017 roku realizacja projektu konkursowego „Jesteśmy do usług”. Cel główny projektu zakłada zwiększenie samodzielności i aktywności społecznej 40 niesamodzielnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców Sosnowca w wieku powyżej 65 roku życia oraz zwiększenie aktywności społecznej 20 opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych z terenu Sosnowca poprzez działania nakierowane na podniesienie jakości usług opiekuńczych. W 2018 roku działaniami projektowymi objęto 28 osób.

Działanie 9.2 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 9.1.6 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- celem głównym projektu „Tacy sami, bez ściany między nami” jest poprawa funkcjonowania 345 osób - kobiet i mężczyzn wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym w sferze społecznej i zawodowej, w szczególności z tytułu niepełnosprawności, z terenu miasta Sosnowca w okresie od 01.01.2018 r. do 31.10.2020 r., poprzez udzielenie kompleksowego i zindywidualizowanego wsparcia. W roku oceny w projekcie wzięło udział 168 osób.

w 2018 roku realizowane były również projekty: „Działamy dla ludzi - przez ludzi” omawiany w rozdz. 6.2, oraz przy współpracy Miasta „Aktywne centrum - szansa dla nas!” i „Miejski Ośrodek Rozwoju Społecznego”.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej pozyskuje również środki na projekty finansowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. W 2018 roku w ramach Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej Miasto Sosnowiec otrzymało środki finansowe na dofinansowanie wynagrodzenia dla 15 asystentów i 19 koordynatorów.

W 2018 roku kontynuowano realizację programu osłonowego gminy w zakresie dożywiania na lata 2014-2020 pn. „Pomoc gminy w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży”. Celem programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży poprzez zapewnienie im posiłku, a tym

samym podstawowych potrzeb żywieniowych. Programem w roku oceny objęto 78 dzieci, którym MOPS pokrył koszty posiłków, przyznanych bez decyzji na podstawie wniosków dyrektorów szkół. W 2019 roku Rada Miejska w Sosnowcu podjęła uchwałę dotyczącą realizacji nowego programu osłonowego gminy w zakresie dożywiania na lata 2019-2023 pn. „Posiłek dla dzieci i młodzieży”. W 2019 roku prognozuje się udział 50 dzieci w programie.

9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi - zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia

W gminie Sosnowiec zlecono 2 organizacjom pozarządowym w trybie działalności pożytku publicznego 2 umowy/zlecenia na kwotę 56 371 zł. W trybie zamówień publicznych zlecono 1 organizacji pozarządowej, której przekazano dotację w kwocie 4 346 109 zł. Usługi opiekuńcze zlecono 1 organizacji pozarządowej na kwotę 4 346 109 zł, specjalistyczne usługi opiekuńcze 1 organizacji pozarządowej na kwotę 62 700 zł, natomiast prowadzenia placówek pomocy społecznej w gminie Sosnowiec nie zlecano.

W 2018 roku w ramach ogłoszonego konkursu na realizację zadań publicznych z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych zrealizowano dwa rodzaje zadań: prowadzenie zajęć dodatkowych w specjalistycznej placówce wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych na terenie Gminy Sosnowiec oraz świadczenie usług wspierających, które mają na celu umożliwienie lub wspomaganie niezależnego życia osób niepełnosprawnych, w szczególności asystencji osobistej dla niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Sosnowiec. Realizatorami zadań były: Towarzystwo Przyjaciół Dzieci - Oddział Miejski w Sosnowcu oraz Fundacja im. Brata Alberta z siedzibą w Radwanowicach.

W roku oceny realizację usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania zapewniała Agencja Opiekuńczo-Medyczna i Handlowa - Lider Konsorcjum i Stowarzyszenie Pomocy Rodzinom Osób Niepełnosprawnych oraz Im Samym Convivere - Uczestnik Konsorcjum.

10. Wnioski końcowe

Ocena zasobów pomocy społecznej dla miasta Sosnowiec za 2018 rok została przygotowana na podstawie danych zebranych przez Ośrodek Pomocy Społecznej za pośrednictwem systemu Centralnej Aplikacji Statystycznej MRPiPS. Dane z Oceny umożliwiają analizowanie i monitorowanie występowania problemów społecznych oraz planowanie działań aktywizujących jednostki samorządu terytorialnego w obszarze usług społecznych. Zawarte w niej informacje są materiałem poglądowym mającym ułatwić władzom gminy podejmowanie decyzji związanych z planowaniem budżetu w zakresie polityki społecznej w kolejnym roku i stały się podstawą do sformułowania poniższych wniosków i rekomendacji:

Zadania pomocy społecznej w gminach wykonują jednostki organizacyjne – ośrodki pomocy społecznej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu funkcjonując w mieście na prawach powiatu wykonuje zadania gminy, powiatu oraz zadania zlecone przez administrację rządową.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna jest jednym z wielu instrumentów, przy pomocy których państwo wspiera osoby potrzebujące. Należy zaznaczyć, iż osoby i rodziny zobowiązane są w pierwszej kolejności do samodzielnego zaspokajania potrzeb, natomiast wówczas, gdy nie są w stanie tego samodzielnie czynić, mogą oczekiwać takiego działania ze strony podmiotów instytucjonalnych.

Wiedza o problemach społecznych i zasobach społeczności lokalnych stanowi podstawę do ustalenia hierarchii potrzeb, które powinny zostać zaspokojone w pierwszej kolejności oraz pozwala na wytyczanie kierunków dalszego rozwoju systemu pomocy i integracji społecznej. Niniejszy dokument pomaga ustalić aktualny stan i potrzeby w tym zakresie.

Zgodnie z prognozami demograficznymi należy nadal nastawiać się na zwiększanie liczby osób w wieku poprodukcyjnym, a co za tym idzie zwiększenie działań na rzecz seniorów. Ważne jest zapewnienie odpowiedniej opieki osobom starszym oraz osobom chorym i niepełnosprawnym, zwłaszcza samotnym, ale również pozbawionym opieki ze strony rodziny. Pożądane jest podniesienie standardów opieki świadczonej w miejscu zamieszkania, angażowanie pomocy sąsiedzkiej, aktywizowanie środowiska lokalnego, wykorzystywanie lokalnych ośrodków wsparcia.

Rosnące zapotrzebowanie w zakresie uczestnictwa w zajęciach środowiskowych domów samopomocy przekłada się na planowane zwiększenie liczby miejsc.

W razie braku możliwości zapewnienia opieki w środowisku zamieszkania, konieczne jest kierowanie wymagających takiego wsparcia do placówek zapewniających opiekę całodobową. Wobec wzrastających potrzeb oraz wzrastających kosztów utrzymania miejsc w domach pomocy społecznej, rosną również wydatki Gminy związane z odpłatnością za osoby umieszczane w tych placówkach. Obserwowane trendy wymagają pogłębionej analizy i wytyczenia perspektywicznych kierunków działań.

Rodzina jest głównym środowiskiem funkcjonowania swoich członków, a przede wszystkim rozwoju dziecka. Wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, m.in. przez obejmowanie tych rodzin wsparciem asystenta rodziny to kolejny prawidłowy kierunek rozwoju zapobiegający rozszerzaniu zjawiska sieroctwa społecznego.

Wskazana jest kontynuacja kierunku dalszego rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, tj. tworzenie kolejnych rodzin zawodowych i rodzinnych domów dziecka.

Istotnym jest podniesienie profesjonalizmu i zwiększenie skuteczności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu, jako instytucji pomocy i integracji społecznej w rozwiązywaniu problemu wykluczenia społecznego poprzez wdrożenie usprawnień organizacyjnych polegających na oddzieleniu pracy administracyjnej od pracy socjalnej i usług społecznych. Dalsze wdrażanie zmian wprowadzonych w wyniku działań projektowych powinno przyczynić się do wzmocnienia potencjału instytucji na rzecz włączenia społecznego, a w szczególności umożliwić indywidualizację pracy z klientem oraz lepsze dopasowania pomocy do potrzeb odbiorców.

Rekomendacje:

- dostosowanie systemu wsparcia osób starszych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa,
- wypracowanie standardów usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych i specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczonych w miejscu zamieszkania, aby jak najdłużej utrzymać osoby wymagające opieki w ich naturalnym środowisku,
- dalsze wzmacnianie i rozwój działań środowiskowych ukierunkowanych szczególnie na seniorów i osoby niepełnosprawne oraz zwiększenie finansowania tych działań (m.in. wspieranie opiekunów faktycznych - przygotowanie projektu wdrażania programu „Opieka wytchnieniowa”, którego celem jest zapewnienie członkom rodziny (opiekunom) osób niepełnosprawnych, alternatywnej formy czasowej opieki; stworzenie warunków dla dalszego rozwoju klubów seniora; zwiększenie liczby miejsc w środowiskowych domach samopomocy; stworzenie warunków do zabezpieczenia schronienia dla osób bezdomnych wymagających usług opiekuńczych),
- stały, bieżący monitoring miejsc w domach pomocy społecznej w kontekście występujących potrzeb,
- dalsze wspieranie rozwoju działań wolontarystycznych i samopomocowych,
- rozwój mieszkalnictwa wspomaganego,
- promowanie działań na rzecz rozwoju i wzmacniania rodziny, w tym:
  - dalsze zwiększanie liczby miejsc w żłobkach,
  - kontynuacja wsparcia dla rodzin wielodzietnych,
  - poprawa funkcjonowania rodzin poprzez dalszy rozwój wsparcia asystenta rodziny.
- systematyczny rozwój rodzinnej pieczy zastępczej,

- dalsze poszerzanie oferty pomocowej dzięki pozyskiwaniu funduszy z dodatkowych źródeł np. programów unijnych,
- podnoszenie profesjonalizmu i zwiększanie skuteczności oddziaływań poprzez dalsze wdrażane usprawnień organizacyjnych polegających na rozdzieleniu pracy socjalnej od postępowań administracyjnych i usług,
- kontynuacja działań zwiększających wykorzystywanie narzędzi informatycznych do usprawniania systemu wymiany informacji, skrócenia czasu prowadzenia postępowań, doskonalenia systemu zarządzania dokumentacją, poprawy jakości obsługi klienta,
- bieżący monitoring realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sosnowca na lata 2011-2020, powołanie zespołu do opracowania strategii na kolejne lata.

Specjalista

mgr Anna Uragacz-Szczęсна

Kierownik

Działu Pomocy Środowiskowej

mgr Małgorzata Łuckoś

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej

mgr Monika Hoława

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w poszczególnych gminach

Powiat	Wskaźnik finansowy
Sosnowiec	0,19
Powiat (średnia)	0,19
Województwo (średnia)	0,00

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze warunków życia w poszczególnych gminach

Powiat	Wskaźnik finansowy
Sosnowiec	0,28
Powiat (średnia)	0,28
Województwo (średnia)	0,00